

Noora Malmström

E-kirjamarkkinat Suomessa

Omakustanteisen e-kirjan julkaiseminen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Graafinen suunnittelu

Opinnäytetyö

4.12.2015

Tekijä(t) Otsikko	Noora Malmström E-kirjamarkkinat Suomessa
Sivumäärä Aika	52 sivua + 1 liite 4.12.2015
Tutkinto	Medianomi
Koulutusohjelma	Viestintä
Suuntautumisvaihtoehto	Graafinen suunnittelu
Ohjaaja(t)	Lehtori Juha Pohjola Lehtori Arja Vuorio
<p>Opinnäytetyö pyrkii selvittämään, millaiset ovat e-kirjamarkkinat Suomessa. Tutustun sekä suomalaisiin että kansainvälisiin e-kirjoja myyviin verkkokauppoihin. Selitän miten tuoda omakustanteinen e-kirja myyntiin verkkokauppoihin. Selvitän suosituimmat verkkokaupat e-kirjoille sekä erityisesti e-sarjakuville Suomessa että kansainvälisillä markkinoilla. Sain tehtäväkseni suunnitella digitaalisen ja värillisen version jo olemassa olevasta mustavalkoisesta Humppaa tai Kuole! -sarjakuvasta animaattori ja sarjakuvataiteilija Tomi Riionheimolle. Pohdin, millainen formaatti on paras mahdollinen värilliselle e-sarjakuvalle. Keskityn erityisesti tarkastelemaan PDF ja EPUB julkaisumuotojen hyviä ja huonoja puolia. Tarkastelen hintaan vaikuttavista tekijöistä kuten arvonlisäverosta ja julkaisijan osuudesta tuotosta. Analysoin potentiaalisen kohderyhmän ja loppukäyttäjän e-sarjakuvakirjalle.</p> <p>E-kirjamarkkinat ovat Suomessa vain 1 prosentin luokkaa. E-kirjan tuominen kansainvälisille markkinoille ei ole yksinkertaista. On hankittava yhdysvaltalainen verokortti (ITIN), todistettava asuinpaikkansa ja toimitettava Apostille-todistus eli virallinen kopio passista. ISBN-tunnus e-kirjalle on oltava myös ennen julkaisua. Suomalaisille markkinoille e-kirjan tuominen on helpompaa ja tapahtuu usein sähköpostin välityksellä.</p> <p>Tulevaisuudessa laajat pilvipalvelut tulevat olemaan suosituimpia ja lainattujen e-kirjojen suosio tulee kasvamaan. Opinnäytetyössä kävi ilmi, että e-kirja on järkevä tuoda sekä suomalaisille että kansainvälisille markkinoille erilaisten verkkokauppojen kautta, mutta usein unohtuu myös e-kirjan mainostaminen ja myyminen omilla nettisivuilla tai blogissa. Jokaisella on mahdollisuus julkaista ja saada tuottoa omasta e-kirjastaan.</p>	
Avainsanat	e-kirjat, e-sarjakuvakirja, e-kirjamarkkinat, PDF, EPUB

Author(s) Title	Noora Malmström E-book markets in Finland
Number of Pages Date	52 pages + 1 appendix 4 th December 2015
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Media
Specialisation option	Graphic Design
Instructor(s)	Juha Pohjola, Senior Lecturer Arja Vuorio, Senior Lecturer
<p>This thesis aims to describe the e-book-markets in Finland. The thesis examines how to publish an e-book and what the most popular e-book selling websites are. The goal was to color a comic book called Humppaa tai Kuole! designed by the animator and comic book artist Tomi Riionheimo. It was part of the assignment to find the best format to publish a digital comic book so the EPUB and PDF formats are compared in the thesis and the pros and cons of these formats are described. All the issues that will decrease or increase the factors of the success of e-books are listed. The main target group and the right marketing strategies for this digital comic book are studied.</p> <p>E-markets still have only a 1 percent share for the whole book selling business in Finland. The thesis shows that bringing e-books into the market is not always easy. Before an e-book is published in the international markets, International Standard Book number, Individual Tax Payers Identification (ITIN), Apostille Convention and confirmation of nationality have to be done. For publishing an e-book in the Finnish markets only an ISBN is needed.</p> <p>This thesis shows that the future of e-book markets is unpredictable. E-books will probably be more interactive and will involve using Cloud Storages where it is possible to borrow or buy used e-books. Self-publishing can be also done by selling e-books from the publishers own site. Everyone has the opportunity to become a successful e-book seller whether or not he/she is selling digital comic books or novels.</p>	
Keywords	e-books, digital comic book, e-book markets, PDF, EPUB

Sisällys

1. JOHDANTO	1
2. E-KIRJAT	3
2.1 Lukulaitteet	6
2.2 Julkaisumuodot	
2.2.1 EPUB	6
2.2.2 PDF	8
2.2.3 MOBI, AZW ja KF8	8
3. E-KIRJAMARKKINAT SUOMESSA	9
3.1 Elisa Kirja	10
3.2 BoD	10
3.3 Google Play Kirjat	11
3.4 Apple iBooks Store	14
3.5 Amazon	15
4. OMAN E-KIRJAN JULKAISU JA MYYNTI	16
4.1 Tekijänoikeudet ja ISBN-tunnus	17
4.2 Hinnoittelu ja markkinointi	18
4.3 EPUB tiedostomuodon tarkistaminen	18
5. E-SARJAKUVAKIRJA	19
5.1 Myydyimmät e-sarjakuvakirjat	20
5.2 E-sarjakuvakirjan suunnittelu	22
5.3 Työskentely InDesignilla	23
5.4 Typografia ja värimaailma	24
5.5 Hinnoittelu, markkinointi ja julkaiseminen	26
5.6 Haasteet	31
3 E-KIRJAMARKKINOIDEN TULEVAISUUS	33
4 YHTEENVETO	37

LÄHTEET (39) JA LIITTEET (46): Kuvia Humppaa tai Kuole –sarjakuvakirjasta!

1 Johdanto

Opinnäytetyössäni tutkin e-kirjamarkkinoita Suomessa ja pyrin selvittämään, kuinka tuoda omakustanne-e-kirja suomalaisille ja kansainvälisille markkinoille. Tarkastelen e-sarjakuvien tarjontaa verkkokaupoissa ja tutkin, millainen julkaisumuoto sopii parhaiten e-sarjakuvakirjalle. Olen rajannut pois opinnäytetyöstäni sähköisten kirjojen vertailun painettuun kirjaan. En myöskään keskity vertailemaan eri lukulaitteiden toiminnallisuuksia, vaikka kerronkin, millainen lukutapa e-sarjakuvulle mielestäni olisi käytännöllisin ja toimivin. Lukulaitteen valinnassa e-sarjakuvulle otetaan huomioon loppukäyttäjä ja kohderyhmä.

Opinnäytetyöni toiminnallisessa osuudessa sain taiteilija Tomi Riionheimolta tehtäväkseni värittää e-sarjakuvakirjan, julkaista sen e-kirjoja myyvissä nettikaupoissa ja valita sopiva julkaisumuoto e-sarjakuvakirjalle. Tehtävä oli mielenkiintoinen, sillä tietämykseni sekä sarjakuvista että e-kirjoista oli ennestään vähäinen.

Keskityn tarkastelemaan erityisesti markkinatilannetta digitaalisille sarjakuville Suomessa. Selvitän, millaisia e-sarjakuvia suomalaisilla markkinoilla on myynnissä ja mihin suunniteltu e-sarjakuvakirja olisi hyvä laittaa myyntiin, jotta se tavoittaa kohderyhmänsä. Vertailen tilannetta myöskin yhdysvaltalaisiin e-kirjamarkkinoihin, missä e-kirjat ja e-kirjojen lukulaitteet ovat lyöneet itsensä läpi.

Tutustun e-kirjaan käsitteenä ja kerron erilaisista sähköisten kirjojen lukulaitteista. Avaan eri julkaisumuotojen vahvuuksia ja heikkouksia. Selvitän, millainen julkaisumuoto sopii esimerkiksi paljon visuaalista materiaalia, kiinteää taittoa tai juoksevaa tekstimassa sisältäville julkaisuille. Tutkin erityisesti PDF:n ja EPUBin kaltaisten julkaisumuotojen eroavaisuuksia.

Pureudun e-kirjamarkkinoihin Suomessa ja muuallakin maailmassa. Selvitän, miten paljon Suomessa luetaan e-kirjoja ja ovatko e-kirjamarkkinat kasvaneet vuosien varrella sähköisten kirjojen tulon myötä. Selvitän, kuinka tuoda oma e-kirja markkinoille sekä Suomessa että maailmanlaajuisestikin eri verkkokauppojen ja palvelujen kautta.

Tutkin, mikä on e-sarjakuva. Selvitän, millaiset e-sarjakuvakirjat ovat suosituimpia ja millä laitteilla niitä yleensä luetaan. Avaan opinnäytetyöni toiminnallista osuutta eli minulle annettua tehtävää suunnitella e-sarjakuvakirja. Sain asiakkaalta tarkan toimeksiannon, annetun materiaalin ja tavoitteet. Tarkoituksena oli tuoda e-sarjakuvakirja sähköisille markkinoille, joten kerron omat ajatukseni, missä myisin kyseistä e-sarjakuvakirjaa, miten sen hinnoittelisin ja millaista voittoa e-sarjakuvakirjasta olisi mahdollista saada. Tutustun myös siihen, millainen julkaisumuoto sopii e-sarjakuvakirjalle. Neljännessä luvussa pohdin e-markkinoiden tulevaisuutta Suomessa. Milloin e-kirjojen varsinainen läpimurto Suomessa tapahtuu ja mitkä ovat esteitä läpimurrolle?

Aihe kiinnosti, sillä en tiennyt e-kirjoista juuri mitään. Tiesin, että e-kirjat ja niiden lukulaitteet ovat olleet markkinoilla jo useita vuosia, mutta olen ihmetellyt, miksi ne eivät ole lyöneet itseään läpi kirjamarkkinoilla. Uusia e-kirjojen lukulaitteita kehitellään jatkuvasti ja nykyisin omakustannekirjailijoiden on helppo julkaista kirjojaan erilaisten uusien palvelujen kautta nettikauppoihin. Tutustun opinnäytetyössäni näihin palveluihin ja tarkastelen, millaista tuottoa omasta julkaisemastaan e-kirjasta on mahdollista saada parhaimmillaan. Omakustanteisen e-kirjan markkinointiaakaan ei saa unohtaa. Haluan tarkastella myös PDF:n ja EPUBin julkaisumuotojen hyötyjä ja haittoja. Kumpi on loppujen lopuksi parempi juuri asiakkaani julkaisemalle e-sarjakuvakirjalle?

Suurin osa lähteistäni on verkkojulkaisuja, verkkoartikkeleita ja blogitekstejä. Eliah Burken julkaisema ePublishing with InDesign CS6 ja Kai Ekholmin ja Yrjö Repon Kirja tienhaarassa vuonna 2020 osoittautuivat tärkeiksi kirjallisiksi lähteiksi opinnäytetyössäni.

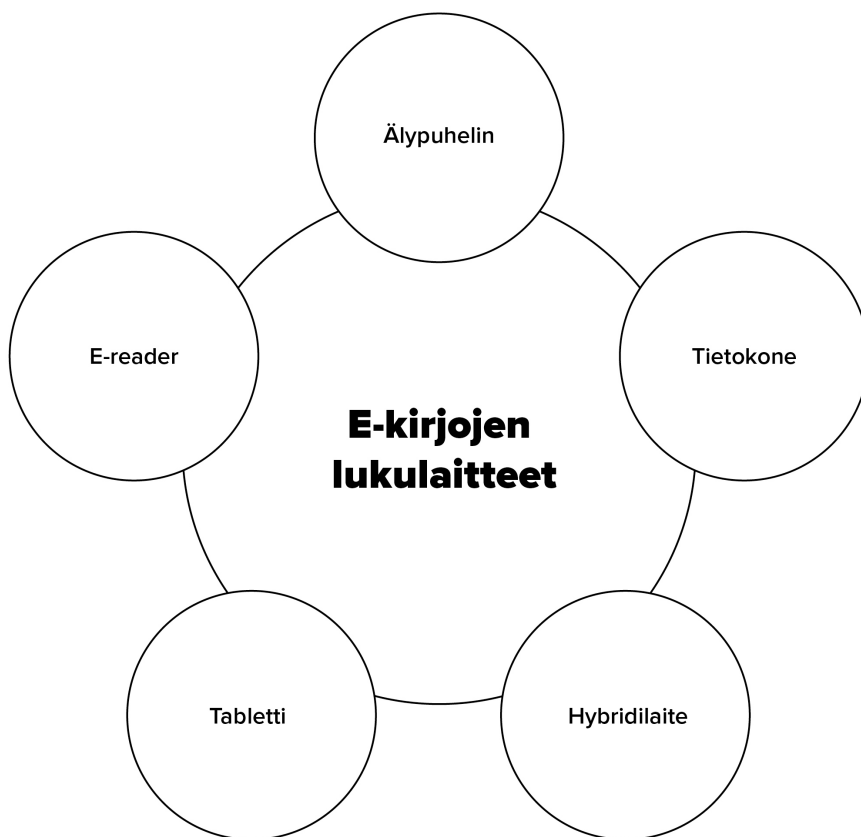
2 E-kirjat

E-kirja on sähköinen kirja, jota voi lukea päätelaitteelta, joko tietokoneelta, tabletilta, e-kirjoihin erikoistuneelta lukulaitteelta tai älypuhelimesta. ”E-kirja on tiedosto, joka sisältää kirjan tiedon digitaalisessa muodossa” (Sähköinen kirja 2015). E-kirjaa voidaan myös kutsua digikirjaksi tai elektroniseksi kirjaksi. Tässä opinnäytetyössä käytän sanaa e-kirja ja sähköinen kirja, sillä nämä termit ovat yleisimmät. Myöhemmin myös käytän

tän termiä e-sarjakuvakirja kun haluan perusteellisemmin viitata sarjakuvakirjaan sähköisessä ympäristössä.

2.1 Lukulaitteet

Kuviossa 1 on esitelty erilaisia päätelaitteita, joilla voi lukea e-kirjoja. Lukemiseen voidaan käyttää joko tietokonetta, älypuhelinta, tablettia tai e-kirjojen lukemiseen tarkoitettua erillisiä lukulaitteita, joihin kirjan voi ladata luettavaksi laitteen näytöltä.

Kuvio 1. Erilaisia e-kirjojen lukulaitteita.

Tietokoneelta lukiessa e-kirja ostetaan e-kirjoja myyvältä sivustolta, ladataan omalle tietokoneelle ja luetaan näytöltä. Tarvitaan erillinen lukuohjelma, jotta pystyy lukemaan e-kirjoja omalta koneelta. Monet e-kirjoja myyvistä nettikaupoista suosittelevat lataamaan e-kirjojen lukua varten Adobe Digital Editions -ohjelman, joka on mahdollista ladata sekä Windowsin että Macintoshin käyttöjärjestelmiin (Väisänen & Sulamäki 2011).

Tietokoneelle on ladattavissa muitakin ilmaisia e-kirjojen lukuohjelmia kuten Kindlen, NOOKIN tai Kobon ohjelmat (Burke 2013, 19).

Kuviossa 2 on erilaisia tabletteja esiteltyä. Eri Tableteissa on monia hyviä puolia verrattuna varsinaisiin e-kirjojen lukulaitteisiin (englanniksi E-reader). Ne tukevat monipuolisemmin eri tiedostomuotoja ja lukuohjelmia. Esim. iBooks, NOOK, Kobo, Google Books ovat kaikki ladattavissa tableteille ja mahdollistaa näiden kaikkien ohjelmien käyttämisen yhdeltä laitteelta. (Burke 2013, 6.)

Apple iPad

Samsung Galaxy Tab

Acer Iconia Tab

Kuvio 2. Erilaisia tabletteja.

Tablettien muisti on kuitenkin usein pieni (eikä jälkikäteen lisättävissä esimerkiksi iPadiissa) ja täytty nopeasti esim. Applen iPadi on saatavilla 16, 32 tai 64 GB muistilla. Monissa Android tableteissa muisti on samaa luokkaa, mutta ne tarjoavat mahdollisuuden lisätä muistia SD- tai MicroSD-muistikorteilla, joka mahdollistaa usein muistin tuplaamisen tai jopa triplaamisen. Kuitenkin Androideissakin maksimikapasiteetti muistille on usein 128 GB. (Burke 2013, 4–7.)

Tableteissa on usein taustavalo, mikä heikentää lukumiellyttävyyttä ja on kuormittavaa silmällä. Akun kesto on myöskin heikompi kuin e-kirjojen lukulaitteissa. iPadiin ja iPhoneen on tuotu myöskin lukukokemusta miellyttäviä ominaisuuksia, kuten pimeässä lukemiseen voi vaihtaa taustan mustaan silmiä miellyttävään moodiin, jota kutsutaan nimellä Auto-Night Theme (Horowitz, 2014).

Lehdet, katalogit, sanomalehdet, vuosikirjat ja sarjakuvat sopivat luettavaksi tableteilla, sillä ne sisältävät paljon kuvia eivätkä runsasta tekstimassaa. Myöskin interaktiiviset lehdet pääsevät parhaiten oikeuksiin tableteilla. Interaktiiviset lehdet voivat sisältää mm. animaatioita, videoita, panoraamakuja ja pyöriviä 3D-kuvia. Kun halutaan julkaista runsasta visuaalista materiaalia sisältävä julkaisu, on tabletti usein paras vaihtoehto. (Burke 2013, 8–9.)

E-kirjoja on mahdollista lukea myös älypuhelimilta. Esimerkiksi iPhoneella saa luettua e-kirjoja iBooksin kautta. Puhelimen ruutu on usein silti liian pieni pidempää lukuhetkeä varten ja rasittavaa silmällä, kun tekstiä mahtuu niin pieni alue kerrallaan ruudulle. E-kirjojen luku ei siksi ole suosittua eikä suositeltavaa pieneltä näytöltä. Se on luultavimmin hankalin tapa lukea e-kirjoja. IBooks on suosituin lukuohjelma älypuhelimissa, mutta suosittuja ovat myöskin Kindlen ja NOOKIN lukuohjelmat. Amazonin ja Barnes & Noblen kirjastot voittavat runsaudessaan myös iBooksin. (Burke 2013, 19.)

Kindle Keyboard

Kobo Touch

Sony Reader

BeBook Club S

iriver Story

Pocketbook Pro

Kuvio 3. Erilaisia e-kirjoihin erikoistuneita lukulaitteita, jotka käyttävät E-Ink-teknologiaa.

Sähköisille kirjoille on kehitetty E-Ink-lukulaite, joka on suunniteltu erityisesti e-kirjojen lukemiseen. Kuviossa 3 on esitelty erilaisia lukulaitteita, joissa on hyödynnetty E-Ink teknologiaa. E-Ink eli sähköinen muste tai sähköinen paperi pyrkii jäljittelemään paperille painetun musteen ominaisuuksia mahdollisimman hyvin. E-Ink teknologia pyrkii siihen, että lukukokemus muistuttaisi enemmän perinteistä kirjaa.

E-Ink-teknologiaa hyödyntävissä lukulaitteissa akun kesto on huomattavasti pidempi, sillä ne eivät sisällä taustavaloa. Akku saattaa kestää viikoista kuukausiin yhdellä latauksella. Taustavalon puuttuminen mahdollistaa e-kirjojen lukemisen myös kirkkaassa päivänvalossa. Osaan E-Ink-lukulaitteista on asennettu myös säädettäviä taustavaloja, kuten Kobo Glo HD:hen, jotta lukeminen onnistuisi huonommissakin valaistusolosuhteissa (Kobo Books, 2015).

E-Ink-lukulaitteet soveltuvat parhaiten runsaasti tekstiä sisältävien novellien ja sanomalehtien artikkeleiden lukuun. E-Ink-teknologiaa hyödyntäviä laitteita ei suositella käytettäväksi runsaasti kuvamassaa sisältäviin julkaisuihin kuten esimerkiksi muotilehden julkaisumuodoksi. E-kirjan lukulaitteita kehitellään jatkuvasti ja uusia brändejä syntyy vuosittain markkinoille. E-Ink-teknologiaa käytettävien lukulaitteiden suosio muodostuu niiden yksinkertaisuudesta. Moni tällainen lukulaite on usein mustavalkoinen, pystyy sisällyttämään kirjastoonsa runsaasti e-kirjoja ja on kevyt kantaa. (Burke 2013, 2.)

2.2 Julkaisumuodot

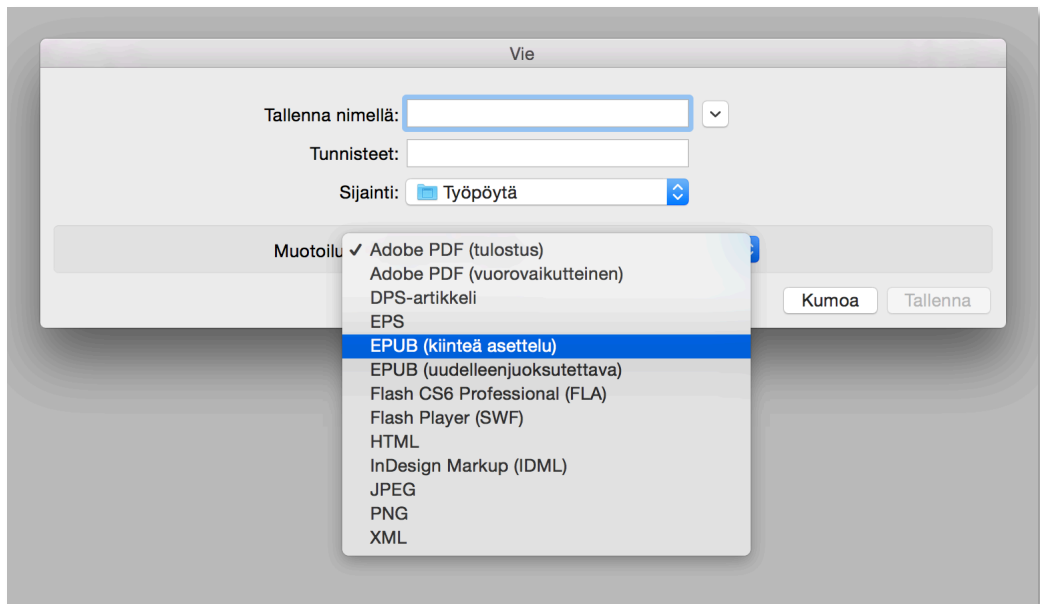
2.2.1 EPUB

EPUB on kansainvälinen termi e-kirjoille, joita voi lukea e-kirjoille tarkoitettulla lukulaitteella tai niille tarkoitettulla ohjelmalla. EPUB lyhenne tulee sanoista ”electronic publication”, suomennettuna elektroninen julkaisu, mikä on toisaalta harhaanjohtavaa, sillä kaikki mitä luemme näytöltä on elektronista julkaisua (Burke 2013, 27). Uusin versio EPUB-standardista on 3.0.1, jonka kehitti Digital Publishing Forum (Idpf, 2015).

EPUB on ideaalein vaihtoehto paljon tekstiä sisältävissä julkaisuissa. Teksti juoksee vapaasti mahtuakseen mille tahansa ruudulle. Avoin EPUB-tiedostomuoto mahdollistaa e-kirjan sisällön automaattisen järjestämisen uudelleen (reflow) ja sitä voi lukea niin

vaaka- kuin pystysuunnassakin (Välimäki, 2014, 20). EPUB-tiedostomuodossa tekstin kokoa voi suurentaa ja pienentää lukumukavuuden lisäämiseksi. EPUB-tiedostomuoto tukee äänentoistoa. EPUB tukee JavaScriptin toimintoja tiettyyn rajaan asti riippuen e-julkaisun lukulaitteesta ja tarjoaa mahdollisuuden pieneen tiedostomuotoon. EPUB tarjoaa julkaisemisen ilman maksuja eli on ilmainen. (Burke 2013, 29.)

EPUB-julkaisumuoto ei tarjoa mahdollisuutta jämäptiin taittoon, jossa taitossa olevien elementtien oletetaan pysyvän paikoillaan (esimerkiksi kuvien ja tekstimassojen). InDesignissakin mahdollinen kiinteä EPUB-muoto tarjoaa mahdollisuuden tähän, mutta ei toistu kuin aivan uusimpien sukupolvien laitteilla. Kuviossa 4 näkyy, kuinka vie-toiminnon kautta saa tehtyä EPUB tiedoston. Epäjohdonmukainen ja epälineaarinen lukuelämys ei ole mahdollinen EPUB-tiedostossa. Interaktiivista kosketustakaan EPUB ei tarjoa, paitsi sivujen vaihtamiseen, hyperlinkkien avaamiseen ja sisäisten videoiden ja äänen toistamiseen. Runsasta videomateriaalia EPUB ei pysty toistamaan. (Burke 2013, 29.)

Kuvio 4. Kiinteän asettelun EPUB-julkaisumuodolle saa InDesign-ohjelmassa vie-toiminnon kautta.

2.2.2 PDF

PDF on pitkään ollut hyvä vaihtoehto monille julkaisuille – kirjoista käyttöohjeisiin, lehdistä katalogeihin ja kaikkea siltä väliltä. PDF tarjoaa mahdollisuuden interaktiivisuudelle ja sopii lähes mille tahansa näytölle. PDF:n teko on suhteellisen helppoa, sillä suurimmalla osalla on mahdollisuus luoda PDF omalla tietokoneellaan. Sitä voisikin kutsua universaaliksi formaatiksi.

PDF:t voivat sisältää videota ja ääntä ja laajan kirjon erilaisia interaktiivisia ominaisuuksia, kuten videoita, hyperlinkkejä, alleviivausta, kommentointimerkintöjä, sisällön muokkaamista. PDF-tiedostomuotoa voi suurentaa ja se mahdollistaa vektorigrafiikan käytön. Interaktiivinen lehtikin on huomattavasti helpompi tehdä PDF-tiedostoksi, kuin muuksi pelkästään tabletilla toimivaksi interaktiiviseksi formaatiksi. PDF-tiedostomuotoa on mahdollista levittää ja julkaista mm. iBook Storessa, Kindle Storesa ja NOOK Storessa.

PDF ei tarjoa upotettua Web-sisältöä, liikkuvia 3D-objekteja, vieritettäviä alueita eikä mahdollisuutta sopeutua laitteisiin, joissa tarvitaan sekä vaaka- että pystyformaatti laitetta varten. PDF:ää ei pysty myöskään toimittamaan App Storeen, Google Playhin tai App Worldiin (Burke 2013, 34–36).

2.2.3 MOBI, AZW ja KF8

Amazon Kindle on sähköisten kirjojen lukemiseen tarkoitettu ohjelmisto- ja laitteistoalusta. Kindle kehitti ensimmäisenä oman digitaalisten käyttöoikeuksien hallinnan eli DRM:n Kindle-laitteiden ja -ohjelmistojen avulla. He kehittivät yksityisomistukselliset formaatit laitteelleen. Tämä loi heille etulyöntiaseman markkinoilla ja Amazon on tällä hetkellä suurimpia digitaalisten julkaisujen myyjiä maailmassa. On kuitenkin mahdollista tehdä MOBI-formaatti esimerkiksi InDesignilla. KindleGen –työkalulla on myös mahdollista tuoda EPUB-tiedostomuodot Kindleen valmiita MOBI- ja KF8-formaatteihin. EPUB, MOBI ja AZW muistuttavat tiedostomuodoiltaan hyvin paljon toisiaan ja pystyvät toimimaan samalla tavalla kuin EPUB. (Burke 2013, 32–33.)

3 E-kirjamarkkinat Suomessa

Suomalaisista 20 prosenttia ostaa tuotteita verkkokaupasta ainakin kerran kuussa ja suomalaisista 40 prosenttia puolestaan ostaa tuotteita verkosta vähintään kerran kolmessa kuukaudessa. Suomalaiset ostavat eniten vaatteita ja kenkiä, mutta heti toisena listalla tulevat kirjat. PostNordin julkaiseman kyselyn mukaan (PostNord, 2015), jossa kysyttiin minkä tuotteen/mitä tuotteita olet ostanut verkosta viime kuukauden aikana suomalaisista 21 prosenttia oli ostanut viimeisen vuosineljänneksen aikana kirjan. (PostNord, 2015.)

Suomessa ollaan hieman herätty e-kirjojen suosiosta. Sähköisten kirjojen myynti- ja lainausmäärät ovat kaksinkertaistuneet vuonna 2014. Näin kertovat Suomalainen kirja-kauppa ja Elisa Kirja. Varsinaisia myyntilukija he kuitenkin eivät suostu paljastamaan (Frilander, 2015). Sakari Laihon kirjoitusten mukaan Suomessa e-kirjojen markkinaosuus on silti vain noin 1 prosentin luokkaa. Otavan digitaalisen kustantamisen kustannuspäällikkö Fredrik Rahkan mukaan e-kirjat ovat saaneet silti hyvän startin Suomen markkinoilla. Hän mainitsee, että e-kirjoja on julkaistu suomeksi yli 2000. (Kärkkäinen, 2013.)

Suomessa ollaan silti jälkijunassa e-kirjojen suhteen. Esimerkiksi amerikkalaisista jopa joka neljäs lukee ja ostaa e-kirjoja (Rainie & Duggan, 2012). Saksassa sähkökirjojen osuus koko markkinoista on noin 10 prosenttia ja Britanniassa jopa 25 prosenttia (Frilander, 2015). Amerikkalaiset e-kirjamarkkinat menestyvät paremmin alhaisemman arvonlisäveronsa vuoksi. Suomessa e-kirjan arvonlisäveroihin menee peräti 24 prosenttia kun taas paperikirjojen 10 prosenttia. Ongelma ei ole tuttu vain Suomelle, vaan se on säädetty EU:n lainsäädännössä. Sähköiset kirjat ovat silti usein halvempia kuin painetut kirjat, vaikka kulut ovat suuremmat sähköisissä kirjoissa.

E-kirjoja ja e-kirjojen lukulaitteita saa nykyisin jopa kirjastoista lainaamalla. Kirjastoissakin sähköisten kirjojen lainaus onkin suositumpaa kuin ennen. ”Vuonna 2013 meiltä lainattiin sähkökirjoja 46 000 kertaa. Tänä vuonna saavutimme joulun pyhinä 92 000 lainan rajan”, kertoo e-informaatikko Marja Hjelt Helsingin kaupunginkirjastosta Helsingin Sanomien artikkelissa. (Frilander, 2015.) Suomen kirjastoissa on huomattu, että miesten osuus sähköisten kirjojen lukijoina on lisääntynyt. Heidän osuutensa lukijoista

on noin 70 prosenttia. Kirjastoissa e-kirjojen laina-aika on 14 päivää, joten kirjat kiertävät nopeasti. (Wallenius, 2013.)

Useimmat suomalaiset ostavat e-kirjansa kuitenkin netistä. Elisa Kirja, Ellibs, Adlibris, Suomalainen kirjakauppa, Akateeminen kirjakauppa sekä Otava ovat suosituimpia e-kirjojen ostopaikkoja netissä. Elisa Kirja väittää omaavansa maan kattavimman valikoiman e-kirjoja (Elisa Kirja, 2015a).

3.1 Elisa Kirja

Elisa Kirjan vuonna 2013 julkaisema Kirjoita itse- palvelu tarjoaa omakustannekirjailijoille mahdollisuuden julkaista ja saada tuottoa omasta e-kirjastaan. Kirjoita itse -kirjat ovat myynnissä omassa kategoriassaan Elisa Kirjan sivuilla. Kuviossa 5 näkyy myydyimpiä omakustannekirjoja. Elisan tarjoama palvelu on tehty yhteistyössä alun perin saksalaisen BoDin kanssa. Elisa ilmoittaa sivuillaan, että Elisa ottaa noin puolet e-kirjan myynnin verottomista tuloista ja tarkka hinta selviää sopimuksesta. Kun haluaa myydä e-kirjan Elisa Kirjassa on otettava yhteyttä sähköpostitse, jonka jälkeen hyväksytään sopimusehdot (Elisa Kirja, 2015b). E-painos-sivustolla toimitaan samalla kaavalla omakustanne-e-kirjan julkaisun suhteen.

3.2 BoD

BoD mainostaa omilla sivuillaan, kuinka helppoa, nopeaa ja riskitöntä e-kirjan julkaiseminen netissä on. BoD auttaa asiakasta sekä printatun että sähköisen kirjan julkaisemisessa. BoD-e-kirja -palvelupaketin ostettuasi saan kirjallisesi virallisen ISBN-tunnuksen, e-kirja tulee myyntiin tärkeimpiin nettikauppoihin ja on myynnissä Suomessa ja kansainvälisesti. Palveluun kuuluu myös EasyEditor -työkalu, jonka avulla pystyy kirjoittamaan, muokkaamaan ja julkaisemaan oman e-kirjan. BoDin yhteistyökumppaneihin kuuluvat mm. Amazon, Adlibris, Suomalainen kirjakauppa ja Akateeminen kirjakauppa. Näihin kaikkiin verkkokauppoihin myös oma e-kirjakin on mahdollista saada myyntiin BoDin kautta. E-kirjoja julkaistaan myös kansainvälisesti eurooppalaisessa Applen iBook Storessa ja Google Play -verkkokaupassa. Bodilla kirjailijanpalkkio e-kirjoista on 70 prosenttia nettotuloista. Jokaisesta myydyistä kirjasta maksetaan saatu tuotto tilille kolmen kuukauden välein. Rekisteröitymismaksua eikä vuosimaksua ole.

Myyntiluvut on mahdollista nähdä myBoD-käyttäjätilillä. Kirjailija saa valita ei sitovan tai sitovan ohjevähittäishinnan BoDin antamista hintavaihtoehtoista e-kirjalleen eli kirjailijalla ei ole täysi vapaus hinnoitellessaan e-kirjaansa. BoD ottaa suhteellisen ison siivun kirjan myyntituotoista (30 prosenttia), mutta toisaalta BoDin palvelut ovat laajat ja monipuoliset. BoD:in palvelut sopivat omakustannekirjailijoille, jotka haluavat täyden palvelun paketin julkaistavalleen e-kirjalle ja joille e-kirjojen maailma on ennestään vieras. Palveluihin voi halutessaan saada rahaa vastaan esimerkiksi kannen taiton, kuvituksen, käännöspalvelun, oikoluvun, kustannustoimituksen, kuvien skannauksen, käsikirjoituksen skannauksen, tekstin tuoton ja käsikirjoituksen tarkastuksen. (BoD, 2015.)

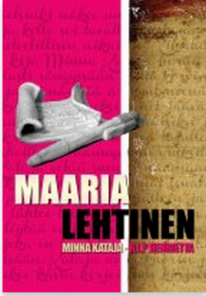
3.3 Google Play Kirjat

Julkaisijan osuus kirjan tuotoista on Google Play Kirjat -verkkokaupassa on 52 prosenttia. Osuus on pienempi verrattuna Applen ja Amazonin kirjakaupoissa, joissa osuus on enimmillään 70 prosenttia. Tekijä saa kuitenkin määrittellä hinnan e-kirjalleen vapaasti ja asettaa hieman korkeamman hinnan, jos tekijänpalkkion suuruus huolestuttaa. E-kirjaansa Google Play Kirjat -verkkokauppaan viedessä on hyvä muistaa, että Googlen tiedostomuoto poikkeaa hieman EPUB-standardista, joten ulkoasun tarkistus kannattaa Googlen palvelussa. (Niskanen, 2015a.)

Kirja tuodaan EPUB- tai PDF muodossa Google Play Kirjat -verkkokauppaan. Kirjan kansikuvatiedosto ja yhdysvaltalainen verotustunnus on hyvä olla olemassa ennen kirjan laittamista myyntiin Google Play Kirjat -verkkokauppaan. Gmail-osoitetta käyttämällä pääsee Google Kirjan kumppanikeskukseen. Julkaisu aloitetaan valitsemalla ”Lisää kirja” -painikkeesta. Kirjan voi julkaista ilman ISBN-tunnusta, jolloin Google antaa omat tunnuksensa teokselle. Seuraavaksi täytetään kirjan julkaisutiedot ja kaupassa näkyvä esittelyteksti, minkä jälkeen lähetetään kirjatiedostot ja erillinen kansikuvatiedosto. Lopuksi täytetään palvelun pyytämät metatiedot ja BISAC-kirjastoluokitus, joka yhdistää teoksen oikeaan aihealueeseen kirjakaupassa. Muutokset tallennetaan ja tarkastus suoritetaan Googlen puolelta. Kirja ilmestyy myyntiin yleensä vuorokaudessa. Google Play Kirjat on helpoimmista päästä julkaista e-kirja. (Niskanen, 2015a.)

Myydyimpiä tästä kategoriasta

1-4 / 8

 <p>Leo Mannerman Ruumis T-laiturilla</p> <p>4,90€</p>	 <p>Christian Rönnebacka Rurik - Lakeuden legenda</p> <p>2,90€</p>	 <p>Elina Hirvonen, Anu ... Sata Sivua</p> <p>11,90€</p>	 <p>Maaria Lehtinen Minna Kataja - R.I.P Henrietta</p> <p>0,90€</p>
---	---	--	--

Kuvio 5. Myydyimpiä omakustannekirjoja Elisa Kirjan nettisivuilla (29.9.2015).

Myydyimpiä tästä kategoriasta

1-4 / 8

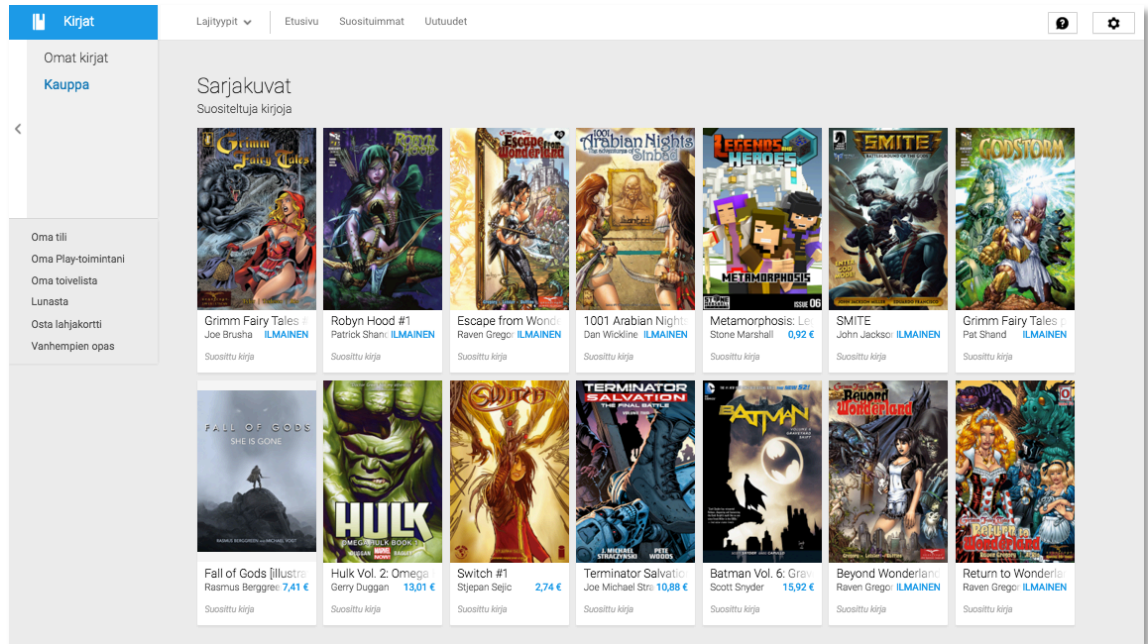
 <p>Pertti Jarla Rivo-Riitta</p> <p>4,90€</p>	 <p>Pertti Jarla Fingerpori</p> <p>6,90€</p>	 <p>Juba Tuomola Viivi ja Wagner: vau, kuuma kinkku!</p> <p>6,90€</p>	 <p>Pertti Jarla Fingerpori 4</p> <p>6,90€</p>
--	---	---	---

Löytyi 87 e-kirjaa

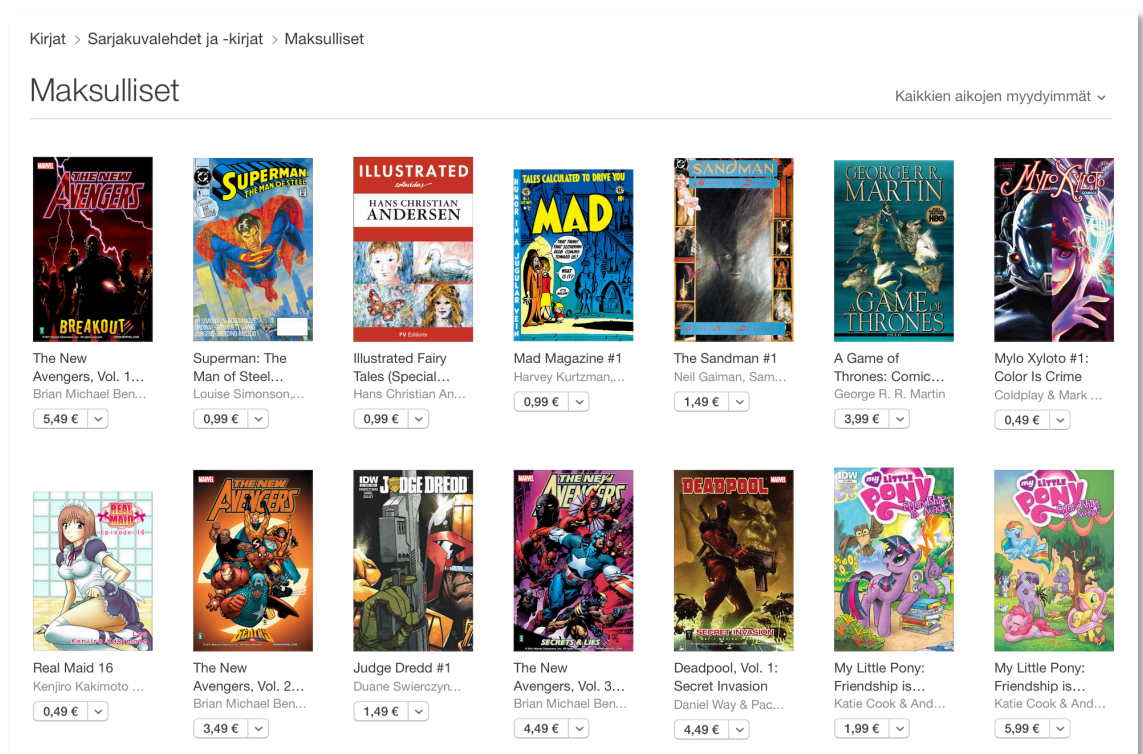
Järjestä: julkaisupäivä

Kuvio 6. Myydyimpiä E-sarjakuvakirjoja Elisa Kirjassa (22.10.2015).

Kuvio 7. Myydyimpiä e-sarjakuvakirjoja Google Play Kirjat -verkkokaupassa (1.11.2015).

Kuvio 8. Myydyimpiä e-sarjakuvakirjoja iBooks Storessa (22.10.2015).

KIRJAT / KAUNOKIRJALLISUUS / SADUT, KUVAKIRJAT, SARJAKUVAT / SARJAKUVAT

Sarjakuvat

Lajittele Myydyimmät

OLET VALINNUT
E-kirja

KIELI
Englanti (2 640)
Ruotsi (27)
Espanja (13)
+ NÄYTÄ LISÄÄ

JULKAISUAIKA
Viikon uutuudet (87)
Kuukauden uutuudet (120)
Kevään uutuudet (2 048)
+ NÄYTÄ LISÄÄ

Poison Apples
Lorenzo Sperlonga
E-KIRJA, 2008, englanti, ISBN 9780981489544
6,40 €
Featuring images of the most beautiful and exotic women, as only Lorenzo can imagine them.

Camelot Eternal #2
Jim Calafiore
E-KIRJA, 2015, englanti, ISBN 9781626658196
9,50 €
e:An Ominous Interlude
Having survived the battle with Modred and his army, King Arthur begins to have visions of a new invading army. Bickering amongst his knights ...

UNIT 44 #3
Wes Locher
E-KIRJA, 2015, englanti, ISBN 9781681242385
3,20 €
With the extraterrestrial invasion of Earth imminent. Agents Gibson and Hatch make a final play to recover the Freedahken crystal from Lance Albright. To no one's surprise, the ...

Kuvio 9. Myydyimpiä e-sarjakuvia Adlibris -verkkokaupassa (1.11.2015).

3.4 Apple iBooks Store

E-kirjan julkaiseminen Apple iBooks Storen kautta ei olekaan suomalaiselta toimijalta ihan niin yksinkertainen tehtävä. Ensin on hankittava yhdysvaltalainen verotustunnus, jos haluaa myydä kirjaa tiettyyn määrittelemään hintaan. Verotustunnuksen hankkiminen takaa, ettei sinun tarvitse maksaa veroja muualle kuin Suomeen. Yksityishenkilön on haettava ITIN-tunnus W-7-lomakkeella. Tunnus hoidetaan postitse ja huolellisesti täytetyn lomakkeen jälkeen, jonka jälkeen saa tunnuksen kahdeksan viikon päästä. Yhdysvaltalainen verovirasto IRS vaatii lomakkeen ohella myös kansalaisuuden todistamista ja virallisesti todistetun passikopion eli Apostille-todistuksen. Todistukset saa haettua kunnan maistraatista. Tunnuksen hankkiminen mahdollistaa myös sen, että e-kirjaa saa myydä itse määrittelemällään hinnalla. (Niskanen, 2015b.)

Tunnuksen saatua pääset iTunes Connect -sivustolle, joka on käyttöliittymä julkaisijan iBooksiin. Hyväksytyä palvelun ehdot ja lisättyään pankkitietonsa, Apple laittaa myyntitulosi suoraan pankkitilillesi. On suositeltavaa tuoda itse myyntiin oma e-kirja, sillä Applen kiinteä myyntipalkkio on tällöin 30 prosenttia kirjan myyntihinnasta. iTunes Produ-

cer -ohjelman kautta pääsee lataamaan kirjan myyntiin. ISBN-numero, kansikuva (vähintään 1400px), pieni esittelyteksti ja kirjan luokitus on hyvä olla mietittynä etukäteen. Tietojen täyttämisen ja e-kirjan lataamisen jälkeen e-kirja menee tekniseen tarkastusjonoon. Julkaisun tarkastus kestää noin vuorokauden verran. Julkaisija tarvitsee oman Mac-tietokoneen, jotta voi ladata kirjansa iBooksiin. iTunes Connect -sivuston tarjoama iTunes Producer -palvelu ei toimi ollenkaan Windows käyttöjärjestelmässä. (Niskanen, 2015b.)

3.5 Amazon

Amazon Direct Publishing -palvelu lupaa julkaista kirjasi alle päivässä. Palvelun kautta tulet näkemään päivittäiset myyntisi (Amazon, 2015). Järjestelmään syötetään tarvittavat tiedot, hyväksytään Amazon Kindlen laatimat ehdot liittyen oman e-kirjan julkaisemiseen ja tarjoaa ilmaisia työkaluja e-kirjan tekemiseen. E-kirjan hinnoitteluun Amazonissa on pyritty vaikuttamaan siten, että 2,99–9,99 dollarin hintaisista e-kirjoista kirjailija saa kaikista eniten tekijänoikeusmaksuja. Tämän erikoisen hinnoittelun voi tarkastella ja vertailla kuviossa 10, jossa muiden kansainvälisten e-kirjoja myyvän nettisivuston kirjailijapalkkiot ovat kiinteitä missä hintaluokassa tahansa. Toisaalta Amazon on yhdysvaltalainen palvelu, joten se joutuu pidättämään 30 prosentin veron yhdysvaltalaisessa kaupassa tehdystä myyntitulosta. Suomessa kirjoja voi ostaa vain yhdysvaltalaisesta verkkokaupasta. Myyntivero poistuu, kun hankitaan yhdysvaltalainen verotunnus samaan tapaan kuin Applen iBooks Storeen tai Google Play -kauppaan. (E-kirjapaino, 2014.)

Amazon on kehittänyt erityisesti e-sarjakuvakirjojen julkaisuun tarkoitettua ilmaista Kindle Comic Creator -ohjelman. Ohjelman saa asennettua sekä PC että Mac tietokoneille. Ohjelma tukee PDF, JPG, TIFF, PNG ja PMM formaatteja. Ohjelman ladattuaan pystyy valitsemaan haluaako avata jo valmiin e-kirjan vai aloittaa puhtaalta pöydältä ja luoda uuden tyhjän tiedoston. Ohjelmaan voi helposti tuoda jo tehdyn valmiin sarjakuvan PDF-muodossa. Ohjelmassa näkee, kuinka sarjakuva käyttäytyy Kindle lukulaitteessa. Kun sarjakuva tai kuvallinen novelli on valmis, voi sen tuoda KF8-julkaisumuotoon ohjelman kautta. KF8 julkaisumuoto on kehitelty erityisesti Kindle Fire -laitteisiin. (Kindle, 2015.)

Kirjailijan/Julkaisijan osuus e-kirjan tuotosta (kansainväliset)

Hinta	Amazon	Apple iBook Store
\$0,99–\$2,99	35%	70%
\$2,99–\$9,99	70%	70%
\$10–\$199,99	35%	70%

Hinta	Google Play Kirjat
\$0,99–\$2,99	52%
\$2,99–\$9,99	52%
\$10–\$199,99	52%

Kuvio 10. Amazonin, Apple iBooks Storen ja Google Play Kirjat -verkkokaupan prosenttiosuudet tekijänpalkkioista. Kuvasta näkee kuinka Amazon suosii kirjailijoita, jotka hinnoittelevat kirjansa 2,99–9,99 dollarin hintahaarukkaan.

4 Oman e-kirjan julkaisu ja myynti

Omajulkaisuksi sanotaan kirjaa, joka tehdään kokonaan itse ja jota tarjotaan myytäväksi valmiita jakelukanavia pitkin. Kun kirjoja julkaistaan ilman kustannusyhtiötä, puhutaan indie-julkaisemisesta. Omakustanteet ovat indie-julkaisuja, mutta koska niitä ei paineta, eikä kustanneta, käytetään niiden itsenäisestä julkaisemisesta termiä omajulkaiseminen. (Välimäki, 2014, 17.)

On monenlaisia väyliä julkaista omakustanne-e-kirja. On olemassa ns. ”täysihoitopalveluita”, jotka hoitavat kaiken e-kirjan visuaalisesta suunnittelusta markkinointiin. Tästä hyvänä esimerkkinä BoD -palvelu, joka hoitaa kaiken puolestasi. Voit myös tuoda e-kirjan suoraan myyntiin verkkokauppaan, mikä myy omakustanne-e-kirjoja tai myydä e-kirjaa omalla verkkosivustolla käyttäen esimerkiksi Campwire -palvelua, jolla asiakas pystyy ostamaan e-kirjan ja lataamaan sen omalle koneelleen ja sitä kautta haluamalleen lukulaitteelle.

Taitto-ohjelmia ei tarvita e-kirjan suunnittelua ja EPUB-muotoon tuomista varten. Voit luoda EPUB-muotoisen tiedoston, vaikka ei omistaisi InDesignia (etkä ole valmis maksamaan Adoben Creative Cloudin yksittäisen ohjelman kuukausimaksusta). Tarjolla on myös ilmaisia ohjelmia EPUB-tiedostojen luomiseen. Sigil on ilmainen ohjelma, jolla EPUB-tiedostomuoto voidaan tehdä. Calibre ohjelmalla pystyy tekemään Mobi-tiedostomuodon e-kirjalle. Mobi on Amazonin oma tiedostomuoto, jota Kindle lukulaitteet tukevat. Netistä ladattavista ohjelmista monet ovat täysin ilmaisia, mutta kehottavat lahjoittamaan rahaa ohjelman hyväksi.

4.1 Tekijänoikeudet ja ISBN-tunnus

Tekijällä on luonnollisesti yksinomaan oikeus valmistaa teoksestaan kappaleita, jonka hän voi halutessaan luovuttaa kustantajalle. Painetuissa kirjoissa ei ole tätä ongelmaa, mutta e-kirjoissa on. Sähköisiä kirjoja voidaan ladata ja kopioida määrättömästi. Kustantajat ja jakelijat yrittävät estää kopioimista ja jakelua käyttämällä kopiosuojaustratkaisuja (DRM – Digital Rights Management). Suomalaiset kustantajat kuten Like kustannus, Otava, WSOY ja Tammi ovat luopuneet DRM-suojauksesta ja valinneet vesileimaukseen. Elisa Kirja käyttää myös vesileimausta. Vesileimauksella tarkoitetaan sitä, että e-kirjan ostajan nimi näkyy himmeästi jollain e-kirjan sivulla tai sivuilla. Ellibs lisää DRM-suojauksen automaattisesti välittämiinsä e-kirjoihin. (Välimäki, 2014, 109–110.)

”ISBN on kirjan tai muun erillisteoksen yksiselitteinen tunnus” (Kansalliskirjasto, 2015). Sisäiseen käyttöön tarkoitettu sähköinen kirja ei tarvitse erillistä ISBN-tunnusta (International Standard Book Number). Kun e-kirjaa jaellaan ja myydään teoksena julkisesti, tarvitaan ISBN-tunnus. Amazon ja Apple suosittelevat ISBN-tunnuksen hankkimista kirjoille, joita ne ottavat myyntiin. (Välimäki, 2014, 111.)

ISBN-tunnus haetaan kansalliskirjastolta. On huomioitava, että jokainen tiedostomuoto tarvitsee oman ISBN-tunnuksen. Jos haluaa julkaista kirjan esimerkiksi PDF-, Mobi- ja EPUB-muodoissa, tarvitsee yhteensä kolme ISBN-tunnusta. Kansalliskirjastolle on myös luovutettava vapaakappale teoksestasi kirjaston omaan käyttöön. (Välimäki, 2014, 111–112.)

4.2 Hinnoittelu ja markkinointi

Hinnoittelu ei ole niin yksinkertainen tehtävä kuin sen ajattelisi olevan. Liian halpa hinta saattaa viestiä epäammattimaisesta ja epälaadukkaasta kirjasta. Toisaalta liian korkea hinta taas ei innosta ostamaan ollenkaan. Hinnoittelun ongelmia on tarkasteltu enemmän sivulla 24.

Markkinointiin kannattaa panostaa, jotta omakustanne-e-kirja noteerattaisiin. Sosiaalinen media on oiva väylä mainostaa e-kirjaa. Facebookin, Twitterin ja Instagramin avulla voi levittää sanaa uudesta julkaistavasti kirjasta. Puskaradio toimii kimmokkeena Facebook julkaisun jakamisesta, missä kerrotaan uudesta e-kirjasta. Lehtimainonnalla voi myöskin yrittää tavoittaa ostajia, jos kohderyhmä on oikea. Hyvä keino on myös laatia sähköpostilista ihmisistä, joille lähettää mainoksia tulevasta e-kirjasta.

4.3 EPUB-tiedostomuodon tarkastaminen

EPUB-tiedosto on hyvä tarkistaa ennen myyntiin laittamista. Apple on tähän kehittänyt oman Book Proofer -työkalun, mutta muitakin tarkastustyökaluja on tarjolla. Tiedoston voi avata kotikoneelta käsin Adobe Digital Editions -ohjelmalla (toimii myös Windowsissa) tai Applen iBooksilla. Tarkastuksella varmistetaan, että EPUB-tiedostomuoto toimii niissä laitteissa, jotka noudattavat standardia. (Niskanen, 2015c.)

Tunnetuin EPUB-tiedostomuodon tarkastamiseen käytetty palvelu on IDPF:n tarjoama oma palvelu EPUB Validator. Tiedosto ladataan nettisivulle alle 10 megatavun muodossa ja tarkastetaan. Testasin itse IDPF:n tarjoamaa palvelua uudelleenjuoksettavalla ja kiinteällä EPUB-versiolla ja latauksen jälkeen nettisivusto varoitti, että linkitettyjen tiedostojen nimeämiseen on käytetty erikoismerkkejä, joita ei saisi olla. Muista vir-

heistä sivusto ei ilmoittanut. Epubcheck(er) ja Flightcrew ovat myös ilmaisia ohjelmia EPUB-tiedon tarkastamiseen. Näilläkin ilmaisohjelmilla on puutteensa ja siksi suositellaan, että EPUB-tiedostot tarkastetaan useammassa ohjelmassa ennen julkaisua. Eri-tyisesti Epubchecker ei tunnista kaikkia virheitä liittyen tiedostomuotoon, joten tarkastuksen voi tehdä myös Flightcrew ohjelman avulla. Jos muokkaa ja tekee tiedoston suoraan Sigil-ohjelmassa, voi tarkastukseen käyttää myös suoraan Flightcrew työkalua. (Niskanen, 2015c.)

5 E-sarjakuvakirja

E-sarjakuvakirjat (Digital Comic Book) ovat levinneet myös e-kirjamarkkinoille. Digitaalisia sarjakuviahan on luettu tietokoneiden ruuduilta jo vuosia ja iPadin suosion myötä sarjakuvien lukeminen yleistyi entisestään tableteilla. Sarjakuvien pakkaaminen ja tuominen digitaalisiin laitteisiin on käytännöllistä, sillä useimmissa sarjakuvissa osia on monia, ne ovat suurimmaksi osaksi kertakäyttöisiä ja täyttävät kirjahyllyt nopeasti. Tabletit voivat säilöä satoja – jopa tuhansia sarjakuvateoksia.

Isoimmat sarjakuvientuottajat Marvel ja DC eivät kuitenkaan ole onnistuneet digitaalisilla markkinoilla. Painetut sarjakuvat maksavat saman verran kuin digitaalisetkin, mikä ei juurikaan kuulosta loogiselta (kuviossa 12 näkee Marvel Digital Comicsin hintatasoa) hintatasoa. Painetussa julkaisussa kun on käytetty raaka-aineena paperia ja sen kuljettamiseen on käytetty polttoainetta, mikä luulisi lisäävän kustannuksia. Halvemmat hinnat lisäisivät digitaalisten e-sarjakuvien myyntiä huomattavasti. (Burke 2013, 65–67.)

E-kirjoja voi ladata ja lukea niin paljon kuin haluaa kuukausihintaa vastaan (8,99 dollaria) Scribd-nimisessä verkkokaupassa. Verkkokauppa on erikoistunut juuri sarjakuviin ja lupaa tuoda sarjakuvan verkkokauppaan kuukausi painetun sarjakuvan julkaisemisen jälkeen. Markkinointijohtaja Julie Haddon kertoo, kuinka sarjakuva tuodaan markkinoille verkkokauppaan painetun sarjakuvakirjan julkaisemisen jälkeen.

In most cases, we'll be adding new comic titles about a month after their print release, so our library will be constantly expanding with new content. Right now, we've got a great mix of new and old. Readers can relive the Golden Age of comics or catch up some of the brilliant new storylines that are being done with a lot of classic properties right now. We want comics on Scribd to really encompass the wonderful past and exciting future of comics. (Bricken 2015.)

5.1 Myydyimmät e-sarjakuvat

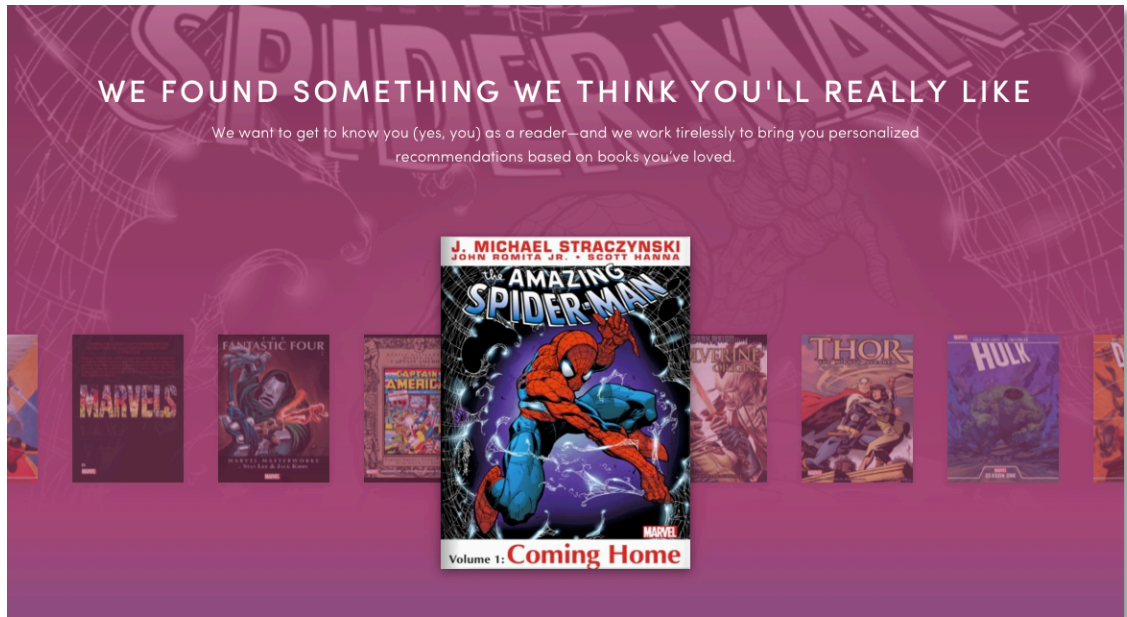
Suomalaisessa verkkokaupassa Elisa Kirjalla on paljon myynnissä suomalaisia menestyneiden sarjakuvataiteilijoiden teoksia kuten Fingerpori ja Viivi ja Wagner. Nämä sarjakuvat ovatkin myydyimpiä Elisa Kirjassa. Kuvio 6 näkee minkälaiset sarjakuvat ovat suosituimpia Elisa Kirjan -sivuilla. IBooksin myydyimpiin sarjakuviin kuuluvat mm. Superman, Avengers ja My Little Pony (kuvio 8) ja samantyylistä tarjontaa löytyy myöskin Google Play -verkkokaupassa (kuvio 9). Yleisesti ottaen Marvelin ja DC:n julkaisemat sarjakuvat ovat suosiossa maailmanlaajuisilla markkinoilla, mutta myös Suomessa. Myydyimpiä sarjakuvia ei voi suoraan verrata suosituimpiin sarjakuviin markkinoilla, sillä tarjonnat ovat erilaisia eri verkkokaupoissa. Kuviossa 9 näkee Adlibriksen tarjontaa, mikä poikkeaa suuresti muiden suomalaisten verkkokauppojen e-kirjatarjonnasta.

Suomalaisilla markkinoilla menestyvät myös samat E-sarjakuvakirjat kuin maailmanlaajuisilla markkinoilla. Tämä kertoo painetun sarjakuvan suosioista edelleenkin sähköisen sarjakuvaan verrattuna. Markkinointijohtajan haastattelusta selviää, minkälaisia sarjakuvia halutaan tuoda erityisesti esille. (Bricken 2015.)

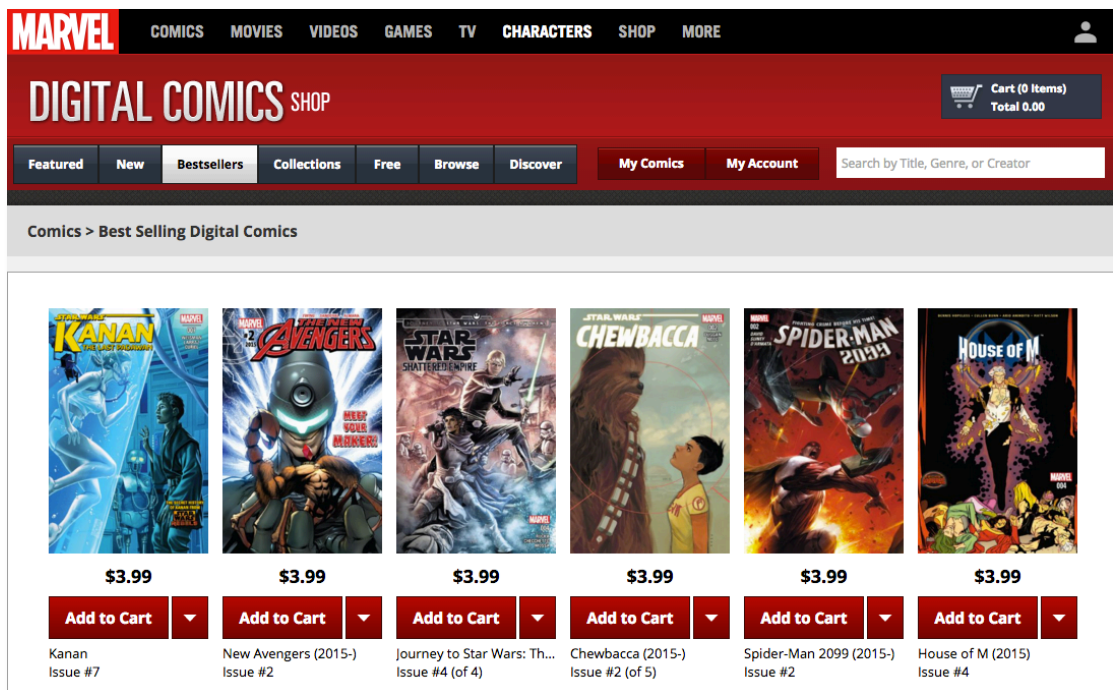
At launch, we'll have about 20% of Marvel's entire catalog. This includes classic runs of the Avengers, the X-Men, Daredevil, and Spider-Man; YA titles like Ultimate Spider-Man and Runaways; and current series like Mark Waid's Daredevil. We've got fan favorites like Captain America, Iron Man and Thor as well as the titles that inspired Marvel's hit movies and TV shows. (Bricken 2015.)

Scridb-sivuston sanotaan olevan laajin e-sarjakuvien ja kuvallisten novellien tarjoaja (kuvio 11). Scribd tarjoaa kymmeniä tuhansia sarjakuvia Marvelilta, Arcanalta, Archielta, Boom! Studiosilta, Dynamitelta, IDW/Top Shelfiltä, Kingstonelta, Space Goatilta, Top Cowlta ja Valiantilta.

Kuvio 11. Scribd – sarjakuvien Netflix, jossa voi ladata ja lukea e-kirjoja- ja sarjakuvia 9 dollarin kuukausimaksua vastaan (22.10.2015)

Kuvio 12. Marvelin Digital Comic shopin tarjontaa ja hintatasoa (1.11.2015).

5.2 E-sarjakuvakirjan suunnittelu

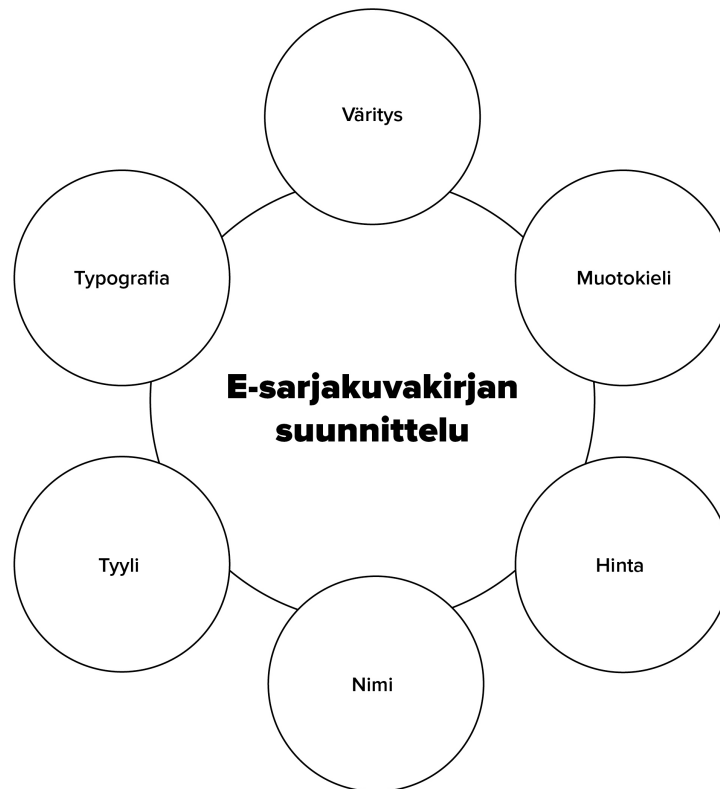
Sain tehtäväkseni värittää Eläkeläiset-yhtyeen Humppaa tai kuole! –sarjakuvakirjan, joka julkaistiin painettuna kirjana vuonna 2009. Sarjakuvataiteilija ja animaattori Tomi Riionheimon kuvittama sarjakuva kertoo Eläkeläiset -yhtyeen viinanhuuruisesta kiertueesta ja seikkailuista Berliinissä. Sarjakuva muistuttaa Korkeajännitys-sarjakuvaa, jossa on käytetty korkeajännitysmäistä kuvakieltä ja tekstityyliä. Korkeajännitys on jo vuodesta 1953 ilmestynyt Egmontin kustantama ja julkaisema seikkailusarjakuvalehti. Aiheina esiintyvät usein rankat sotatarinat ja ”mitalta iskevää miljoonan voltin jännitystä” (Korkeajännitys, 2015). Kuitenkaan Korkeajännitys-sanaa ei saanut käyttää kannessa eikä muuallakaan tekijänoikeussyistä.

Kirja pitää sisällään 64 sivua, 130 väritettyä kuvaa, värilliset kansilehdet ja ekstramateriaalin kirjan lopussa. Painettu versio on liimasidottu, pehmeäkantinen ja sivut on painettu huokoiselle kirkkaanvalkoiselle paperille. Sarjakuva sisältää paljon tekstimassaa kuvien sisällä, mikä osoittautui suureksi haasteeksi. Aikataulu oli joustava, eikä varsinaista julkaisupäivää ollut tiedossa. Väritettyäni kuvat minun oli valittava julkaisumuoto ja selvitettävä, miten tuoda e-sarjakuvakirja mahdollisimman moneen e-kirjoja myyvään nettikauppaan. Kirja on myynnissä painettuna versiona Jokisen Valinta -nettisivustolla. Eläkeläisten fanituotteita myyvä Jokisen Valinta -nettisivusto (www.humppa.com) myy esimerkiksi CD-levyjä, kirjoja, paitoja ja huppareita.

Kuvio 13. Eläkeläiset yhtyeen kokoonpano.

Oli tietenkin vertailtava ensin eri verkkokauppojen e-sarjakuvien hintoja ja valikoimaa, jotta pystyin hinnoittelemaan tuotteen. Mietin myös, missä ja miten olisi hyvä markkinoida uutta e-sarjakuvakirjaa potentiaalisille ostajille. Piti selvittää, missä sivustoilla fanit liikkuvat ja ostavat yhteen tuotteita enimmäkseen.

Kuvio 14. E-sarjakuvakirjan suunnittelu.

5.3 Työskentely InDesignilla

Sain taittomateriaalin pakattuna InDesign-versiona, jossa olivat mustavalkoiset kuvat mukana omassa kansiossaan linkitettyinä. Kuvat ovat TIFF-muotoisia. TIFF-tiedostomuoto säilyttää tasot, joten kuva on aina helppo avata halutessaan uudestaan muokattavaksi. Kuva oli alun perin Bitmap-muodossa, joten vaihdoin kuvan harmaasävyiseksi. Kuvan ollessa harmaasävyinen valitsin RGB-värimaailman, sillä oltiin suunnittelemassa digitaalista tuotetta. Avattuani kuvan Photoshopissa loin uuden tason kuvataso alle ja poistin taustan Magic Eraser Toolin avulla. Ääriviivojen ollessa yhteisiä saatoin suoraan lähteä värittämään kuvia ämpäriyökalun avulla. Oli tärkeää että

kuvia reunojen pehmennys (pehmennys niminen valinta ylälaidassa Photoshopissa) värittäessä ei ollut päällä, sillä haluttiin, että väritykset ovat tarkat ilman pehmennyksiä. Kun työskentelin alimmalla tasolla, missä tausta on läpinäkyvä, oli sivellintyökalulla saatava tarkat viivat esimerkiksi nurmikon tasaisuudesta. Käytin apunani shift nappulan painamista ennen sivellintyökalun käyttämistä ja klikkaamalla nuolen haluamaani kohtaan. Näin sain viivoista ja linjoista suoria. Tämän toimenpiteen jälkeen väritin kyseisen kohdan ämpärityökalua käyttäen.

Minulla oli yleensä monta kuvaa auki, jotta sain helposti poimittua värit pipettityökalulla työkalut-palkista Photoshopissa. Värit toistuivat sarjakuvaruuduissa samoissa hieman murretuissa väreissä. TIFF-kuvista toiseen valitsin haluamani värin ja väritin kyseisen kohdan ämpäri-työkalulla. Tähän olisi varmasti ollut helpompikin keino, kuten luomalla värikirjasto. Itse koin pipetillä työskentelyn kuitenkin suhteellisen nopeaksi.

Tallensin TIFF-muotoiset värilliset kuvat muotoon *e48_2vari*. Kirjain *e* ilmaisee e-kirjaa, numero *48* ilmaisee sivunumeroa, numero *2* ruudun järjestystä eli tässä tapauksessa alinta ruutua kuvassa ja sana *vari* ilmaisee värillisyyttä. Värin nimen tulee olla muodossa, jossa ei esiinny ääkkösiä (umlauteja), sillä esimerkiksi EPUB-tiedostoa tarkastettaessa EPUB tarkastusohjelmassa ohjelma herjasi ääkkösistä. Tallensin kuvat samalla logiikalla kuin olin ne alun perin saanut. Oli tärkeää, että kuvat olivat tietyssä järjestyksessä, jotta ne oli helppo löytää ja sijoittaa uuteen värilliseen taittoon.

5.4 Typografia ja värimaailma

Yhdeksi tärkeimmistä asioista sarjakuvan suunnittelussa koin kirjaintyyppin valitsemisen. Halusin fontista luettavan, sillä sarjakuvassa oli paljon tekstiä. Oli kuitenkin tärkeää, että fontti muistuttaisi mahdollisimman paljon Korkeajännitys –sarjakuvan sarjakuvamaista, itse kirjoitetun näköistä kirjaintyyppiä. Alun perin olin valinnut fontiksi luettavan humanistisen groteski Gill Sansin ja myöhemmin kokeilin vielä Futura Condensed –leikkausta sen kapeasta, mutta luettavasta ulkomuodosta johtuen. Kapea, mutta luettava fontti olisi tehnyt taitosta ilmavamman, mutta toisaalta kavennettu fontti tuntui liiankin kapealta sarjakuvamaiseen taittoon. Gill Sansin vaihteleva hiusviiva olisi tuonut luettavuutta tekstiin. Päädymme kuitenkin Classic Comic -fonttiin siksi, että se muistutti eniten Korkeajännityksessä esiintyvää fonttia. Leikkisä, sarjakuvamainen ja käsinkirjoitetun tyylinen Classic Comic palveli kirjan luonnetta ja aihetta.

Mietimme ohjaajan kanssa, pitäisikö tekstimassan olla sarjakuvaruutujen yläpuolella. Tämä osoittautui hankalaksi, sillä taitto näytti vielä enemmän täyteen ahdetulta. Mielestäni taitto tarvitsi ruutujen välillä olevan valkoisen tilan hengittääkseen ja ollakseen tasapainossa. Tekstikoko myöskin mietitytti, mikä vaihteli noin 7–8 pistekoon välillä. Tämä huoli kuitenkin lieveni, kun testasin sarjakuvaa tabletilla. Tabletin zoomausominaisuus myös helpottaa, jos teksti tuntuu liian pieneltä. Uskon, että moni zoomaileekin e-kirjaa nähdäkseen ja tarkastellakseen kuvat paremmin.

CLASSIC COMIC

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÖ

!"№€%&/)(=?`^\*.,-><°+`^@£\$@||□~±

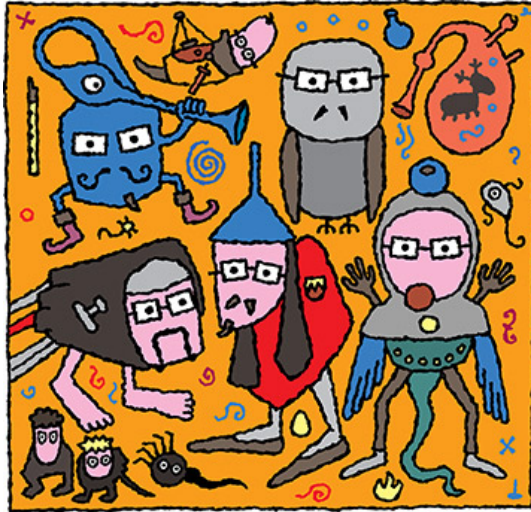
0123456789

Kuvio 15. Valittu sarjakuvamainen fontti Classic Comic e-sarjakuvakirjaan.

Tehtävänä oli värittää yhteensä noin 130 kuvaa, joihin sisältyivät kannen kuva ja sisäsivujen sarjakuvaruutujen väritykset. Yhden kuvan värittämiseen kului noin 7–20 minuuttia yksityiskohdista, auki olevista linjoista ja värialueista riippuen. Aikataulutin värittämisen itselleni niin, että joka päivä väritin pienen määrän kuvia. Tämä osoittautui oivaksi keinoksi, jottei esimerkiksi viikosta yhdelle päivälle pakkautuisi liikaa väritettävää.

Työskentelin Adoben RGB-värimaailmassa, sillä e-kirja on digitaalinen tuote. Selvitin ensin, millä tyyllillä aikaisempia sarjakuvia oli tehty. Kuviossa 16 on Tomi Riionheimon värimaailmaa esiteltynä. Kansihan oli jo valmiina painetussa sarjakuvassa. Siitä sai osviittaa värimaailmaankin. Asiakkaan eli kuvittajan toiveena oli, että hänen ihonväriensä olisi punakampi kuin muiden, sillä hänkin seikkaili sarjakuvassa. Kuvien värit halusin hieman murretuimmiksi (sisälsivät myös mustaa), sillä se rauhoitti yleisilmettä. Sarjakuvaruudun, jossa viitattiin maalauksen ruudun värien Hugo Simbergin maalaukseen Haavoittuva enkeli, värit tulivat olla aivan samat kuin oikeassa maalauksessakin. Korkeajännitys-sarjakuvien kansien värimaailmaan oli myöskin tutustuttava, vaikka sisäisivut Korkeajännitys-sarjakuvissa ovatkin mustavalkoisia. Myös alkuperäisen Korkeajän-

nitys-sarjakuvan kansissa esiintyi murrettuja värejä, mikä oli perusteltua laittaa myös Humpppaa tai Kuole! -sarjakuvakirjaan.

Kuvio 16. Tomi Riionheimon kuvittama ja värittävä kuvitus.

5.5 E-sarjakuvakirjan julkaisumuoto, hinnoittelu ja julkaisu

Tarkoituksena oli, että kyseinen teos tullaan julkaisemaan PDF ja EPUB -muodoissa e-kirjoja myyvissä nettikaupoissa. Toivottiin että sarjakuva julkaistaisiin niin, että sen olisi mahdollista laittaa myyntiin mahdollisimman moniin nettikauppoihin.

PDF-muoto sopii tiedostomuotona hyvin paljon kuvia sisältävälle julkaisulle. Myöskin EPUB kiinteällä asetelulla oli hyvä valinta PDF-julkaisumuodon lisäksi, sillä teksti ei saa juosta miten sattuu julkaisun sisällä. Useampaan nettikauppaan toimitetaan kummatkin muodot tai pelkkä EPUB julkaisua varten. Sarjakuva on värillinen ja sitä luetaan mitä luultavimmin tabletilla, koneelta tai älypuhelimesta. E-kirjoihin erikoistuneet lukulaitteet eivät sovellu e-sarjakuvakirjan lukemiseen, kun kyseessä on värillinen sarjakuva, missä tekstin on asetettava kiinteästi. Mustavalkoisen version voisi lukea e-kirjanlukulaitteella.

Yhtyeellä on uskollinen fanikuntansa. Tuotteen eli Humpppaa tai Kuole! -sarjakuvan kohderyhmän segmentointi oli tärkeää. Pitää tietää missä kohderyhmä liikkuu verkossa, minkä ikäisiä he ovat ja mistä verkkokaupoista he ostavat mahdollisia e-kirjoja. Luokeeko potentiaalinen kohderyhmä e-kirjoja? Pitää tietää kenelle myy. Oman arvioni

mukaan suurin osa ostajista on luultavasti keski-ikäisiä miehiä ikähaarukalla 28–50. Juuri tämän ikäryhmän ja sukupuolen ollaan huomattu lukevan paljon sähköisiä kirjoja. Jopa 70 prosenttia e-kirjoja kirjoja lukevista on miehiä (Wallenius, 2013). Perusteluni perustan omaan kokemukseeni Eläkeläiset-yhtyeen keikoilla ollessani. Keikoille tulleet miehet omistavat eniten fanituotteita, minkä näkee suoraan esimerkiksi heidän käyttämistään t-paidoista, huppareista, repuista ja huiveista. Tämä ei tarkoita, etteikö muu kohdeyleisö kirjaa ostaisi, vaan suurin osa ostajista sijoittuu mainitsemaani kohderyhmään.

Mielestäni e-sarjakuva olisi ennen kaikkea laitettava myyntiin Jokisen Valinta-nettisivuille, jossa potentiaalinen kohde- ja faniryhmä käy säännöllisesti. Tämä olisi muutenkin luonnollista, sillä sivusto myy muutakin Eläkeläiset-yhtyeen fanitavaroita, CD:itä ja muita julkaisuja. Painettu kirja on myynnissä sivuilla 8 euron hintaan. Kun e-kirja on myynnissä nettisivuilla ei kukaan vedä välistä muuta kuin verottaja.

Kuitenkin tarvitaan työkalu, jotta asiakkaan on helppo ostaa kirja nettikaupasta ja ladata se haluamalleen lukulaitteelle. Esimerkiksi Campwiren e-kirja-palvelun kautta voi luoda valmiin ostosivuston tai oman sivun kautta luodun ostopainikkeen. Näin asiakas eli kirjan ostaja voi ostaa tuotteen sivustolta ja ladata sen suoraan koneelleen maksun jälkeen (Campwire 2015). Palvelu maksaa 24 euroa kuukaudessa, johon tulee lisänä arvonlisävero 24 prosenttia ja palvelumaksu (10 prosenttia verkkomaksuista, 8 prosenttia ja 0,3 euron lisämaksu per maksutapahtuma luottokorttimaksuista). Campwire saattaa tulla kannattavaksi ainoastaan, jos e-kirjan myyntiluvut ovat todella korkeat. Kyseistä palvelua en välttämättä suosittelisi juuri Humppaa tai Kuole! -sarjakuvan myynnin tueksi. Jokisen Valinta -sivustolla voisi tilata e-sarjakuvakirjan tilauslomakkeella, suorittaa maksun ja tämän jälkeen sarjakuva toimitettaisiin asiakkaalle.

Eläkeläiset

17 a

17 b

17 c

17 d

17 e

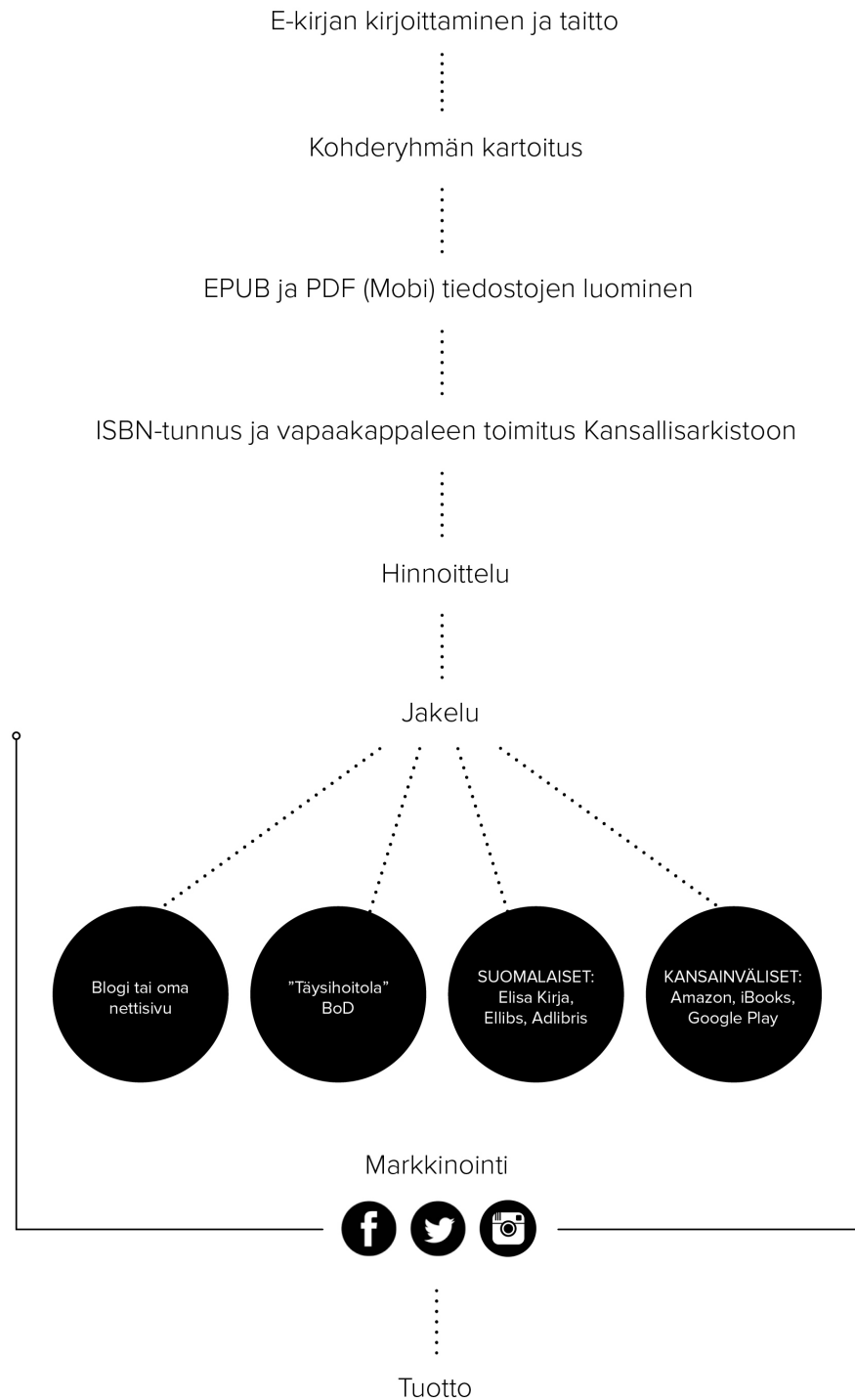

17 f

Kuvio 17. Eläkeläiset yhtiön brändi-ilmentymää.

E-kirja suunnittelusta julkaisuun yksinkertaistettuna

Kuvio 18. Prosessin kuvaus oman e-kirjan suunnittelusta julkaisuun.

E-kirjan hinnan luulisi luonnollisesti olevan sama kuin painetun kirjan, sillä e-kirjan myymisessä ei ole kuljetus-, paino- tai varastointikustannuksia. Vaikka arvonlisävero on e-kirjoissa 24 prosenttia, on e-kirjan hyvä olla painettua kirjaa halvempi. E-kirjaa ei kuitenkaan kannata hinnoitella liian halvaksi tai toisaalta ei liian kalliiksikaan. Kummattakin vaihtoehdot karkottavat potentiaaliset ostajat. Liian halpa hinta saattaa kertoa, että e-kirja ei ole laadukas ja liian kallis e-kirja ei houkuttele ostamaan, jos e-kirja on entuudestaan vieras.

Kuviossa 18 on esitetty e-kirjan hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä. Suomalaisessa e-kirjan hinnassa on arvonlisäveroa 24 prosenttia (painetun kirjan hinnasta 10 prosenttia). Suurille tuotoille Suomen e-kirjamarkkinoilla on siis vaikea päästä. Englanniksi kääntäminen voisi auttaa e-kirjan myyntiä ja saattaisi mennä paremmin kaupaksi esimerkiksi Applen iBooks Storessa.

Kuvio 19. E-kirjan hinnoitteluun vaikuttavia tekijöitä.

Elisa Kirjassa hinnat vaihtelevat hyvinkin paljon. Fingerpori ja Viivi ja Wagner e-sarjakuvakirjat ovat hinnoiteltu 3,90–6,90 euron välille. Vähemmän tunnetut e-sarjakuvakirjat saattavat maksaa jopa 15 euroa Elisa Kirjassa, mikä vastaa painetun kirjan hintaa. Menekki on kovempi tunnetuimmissa kirjoissa kuten Fingerporin julkaisuissa, joten hintakin on hieman alhaisempi. Huomasin myös e-sarjakuvien hintoja tutkailemalla, että sivumäärä saattoi vaikuttaa e-sarjakuvakirjojen myyntiin.

Painetun Eläkeläiset-sarjakuvakirjan hinta on 8 euroa. E-kirjan hinta voisi olla esimerkiksi 6 euroa. Tästä vähennetään arvonlisävero 24 prosenttia ($0,24 \times 6 = 1,44$), joten tulokseksi jää ($6 - 1,44 = 4,56$) 4,56 euroa. Luvusta vähennetään vielä jakelijan kustannukset ($0,30 \times 4,56 = 1,39$), jotka ovat yleisesti ottaen noin 30 prosenttia. Tuottoa tulee yhdestä kirjasta 3,17 € ($4,56 - 1,39 = 3,17$), eikä pidä unohtaa voitosta meneviä verojakaan. Laskutoimitusten jälkeen on helppo ymmärtää, miksi moni e-kirja saattaa olla jopa kalliimpi kuin painettu kirja.

Eläkeläiset yhtyeen Humppaa tai Kuole! -sarjakuvakirjaa kannattaa mainostaa ja markkinoida Eläkeläiset yhtyeen Facebook sivuilla ja Jokisen Valinta -verkkokaupassa, sillä yhtyeen fanit seuraavat kyseisiä sivustoja. Facebookin kautta voidaan mainostaa, että kirja on myynnissä myös esimerkiksi Elisa Kirjassa, Amazonissa, Apple iBooks Storesa ja Google Play -kaupassa. Uskon, että parhaimman tuoton saa, kun e-kirjaa myydään omalla nettisivulla, eli tässä tapauksessa Jokisen Valinta -verkkokaupassa. Yhtyeellä on myöskin oma Youtube-kanava ja Twitter-tili. Twitter tilillä voisi myöskin mainita uudesta e-sarjakuvakirja, kerätä sähköpostilistan ja lähettää mainoksia potentiaalisille asiakkaille sähköpostia. Keikoilla myyntitiskin takana voisi olla juliste ja mainos myytävästä e-sarjakuvakirjasta.

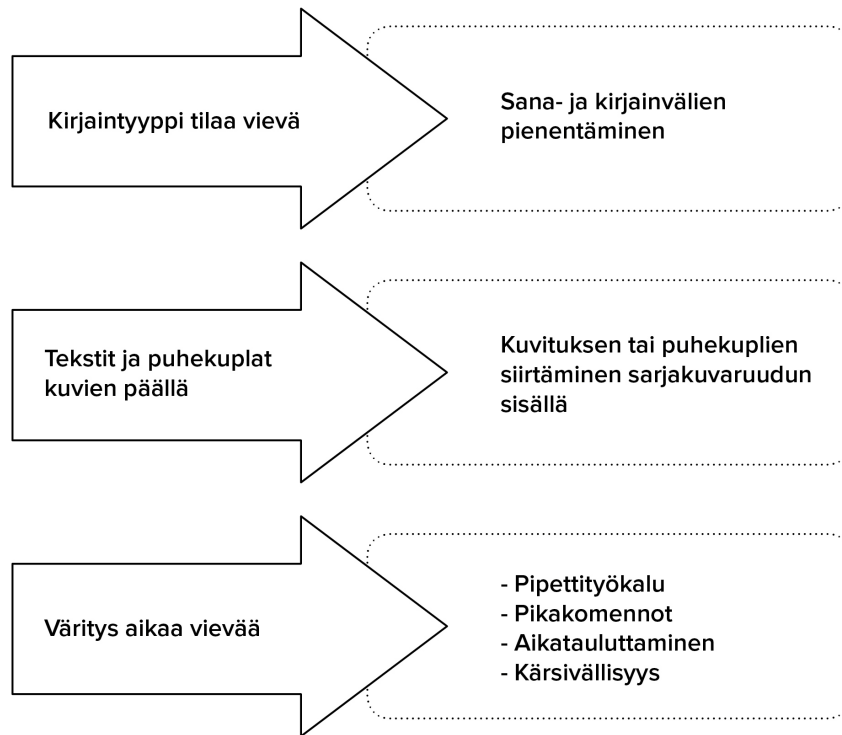
Ulkomaalaisista nettikaupoista e-kirjan voisi laittaa iBooks Storeen, Google Play -kauppaan ja Amazoniin. Suomalaisista verkkokaupoista e-kirjan voisi tuoda myyntiin ainakin Elisa Kirjaan. Ei ole varmastikaan haittaa, mitä useammassa e-kirjoja myyvässä nettikaupassa kirjat ovat myynnissä. Vesileimallinen e-sarjakuvakirja voisi estää tekijänoikeusrikkomuksia. Kun myy e-kirjaa Amazonin verkkokaupassa, sille saa automaattisesti DRM-suojauksen.

5.6 Haasteet

Haastavinta oli löytää kirjallisessa osuudessani suomenkielisiä lähteitä aiheesta. Monet lähteistäni olivat artikkeleja tai viestinnän alan ammattilaisten laatimia blogikirjoituksia aiheesta. Blogikirjoituksia paljon lukemalla sai kuitenkin kattavan kuvan, mitä e-kirjoista ja e-kirjamarkkinoista yleisesti ajatellaan. Muutama kirjallinen lähdekin löytyi kuten Eliah Burken kirjoittama kirja EPublishing with InDesign CS6. Kirjaa voikin suositella kaikille, jotka haluavat tietää kaiken e-kirjoista, julkaisumuodoista ja lukulaitteista. Kirja on kirjoitettu vuonna 2013 ja muutamassa kohtaan huomasin vanhentunutta tietoa. Haastetta oli myös englanninkielisten tekstien suomentamisessa. Kaikki englanninkieliset sanat eivät kääntyneetkään helposti suomeksi. Opin uutta alaan liittyvää sanastoa Eliah Burken kirjoittamasta kirjasta.

Kuviossa 20 on koostettu ongelmat ja ratkaisut niihin. Haastavinta opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa oli sovittaa tekstimassa ja kuvat yhteen. Sarjakuvaruutujen sisällä on paljon tekstiä ja valittu kirjasintyyppi oli tilaa vievä ja kaiken lisäksi vielä versaaleilla kirjoitettuna, mikä hankaloittaa luettavuutta. Sana- ja kirjainvälien pienentäminen helpotti tekstimassojen asettelua. Tiivistäminen saattoi vaikuttaa hieman luettavuuteen, muttei merkittävästi. Osassa kuvia tekstimassaa oli niin paljon, että se peitti merkittävän paljon kuvasta, mikä oli korjattava. Lähetin pakatun InDesign-version asiakkaalle. Tomi Riionheimo itse korjasi osan kuvistaan niin, että poisti tiettyjä elementtejä kuvasta tai siirsi kuvaa joko ylemmäs tai alemmas.

Kuvia oli väritettävänä yhteensä 130, mikä on hurja määrä. Väritys oli aikaa vievää, mutta pikakomentojen, pipettityökalun ja kärsivällisyyden avulla kuvien värittäminen saatiin vietyä loppuun. Kuvien värittämisen aikataulutin niin, että jokaisena päivänä väritin tietyn määrän sarjakuvaruutuja. Saatoin värittää esimerkiksi viisi sarjakuvaruutua joka päivä, sillä huomasin, että värittäminen rasitti kättä ja silmiä aika lailla. Wacom-piirtopöydän hyödyntäminen ei rasittanut liikaa kättä ja oli nopeaa ja sulavaa kömpelön hiiren sijasta.

Kuvio 20. Haasteet ja niihin ratkaisut.

6 E-kirjamarkkinoiden tulevaisuus

E-kirjat ja niiden lukulaitteet eivät ole lyöneet itseään läpi kirjamarkkinoilla. Suomen tulevaisuus saattaa silti olla sähköinen, vaikka e-kirjojen osuus kirjamarkkinoista on vieläkin vain 1 prosentin luokkaa. Suomella on siis vielä matkaa Iso-Britannian tai Yhdysvaltojen kaltaisille markkinoille, missä e-kirjat ovat huomattavasti suosittumia. Kuvioissa 22 ja 23 on punnittu e-kirjan suosiota edistäviä ja vähentäviä tekijöitä.

Mistä epäsuosio sitten johtuu? Helsingin Sanomien artikkelin mukaan keskeiseksi syyksi on julistettu valtio. Korkean arvonlisäveron takia (24 prosenttia) Suomessa e-kirjan myyntihinta vastaa samaa luokkaa kuin painetun kirjan, vaikka painetussa kirjassa kustannuksia luulisi olevan enemmän kuten paperi- ja jakelukustannukset. Tosin Isossa-Britanniassa arvonlisäveroa peritään 20 prosenttia. E-kirjabisnes on silti kasvava trendi, vaikka paperisista kirjoista Isossa-Britanniassa veroa ei peritä ollenkaan. (Luukka, 2014.)

The Future of Books Is Hypertext! No. It's POD! No. It's Enhanced E-Books! Apps! Netflix for Books! None of Those? Wait. It's Cloud Storage!

Kuvio 21. Michel Lincolnin kirjoittamassa artikkelissa on oivallisesti ilmaistu tulevaisuuden ennustukset muutamalla virkkeellä (Lincoln, 2014).

Kuviossa 21 Michel Lincolnin (2014) kirjoittamassa artikkelissa on hyvin koottu e-kirjojen ja e-kirjamarkkinoiden tulevaisuudennäkymät ja toteumat muutama lauseeseen. Ensin tulivat hypertekstit. Hypertekstit tarkoittavat tekstejä, joihin sisältyy hyperlinkkejä. Seuraavaksi ennustettiin PODin (Print on demand) suosiosta, mikä taas tarkoittaa painettua kirjaa, jota painetaan ainoastaan silloin kun siihen on tarve. Edistyneet e-kirjat (Enhanced e-book) viittaavat e-kirjaan, joka sisältää esimerkiksi mediaa, interaktiivisia ominaisuuksia kuten ääntä, videota ja kuvauksia. Kirjojen Netflix on suosittu ilmiö, mikä toimii esimerkiksi Scribd nimisellä sivustolla. Pilvipalvelumainen iso kirjasto on uusin juttu markkinoilla, mikä on toiminnassa esimerkiksi Amazonilla. Ehkä tulevaisuudessa Google lasien kaltaiset lukulaitteet yleistyvät ja niitä kehitellään silmäystävällisemmiksi.

Tulevaisuuden lukulaitteet muistuttavat enemmän painettua kirjaa ja omaavat enemmän interaktiivisia ominaisuuksia. Esimerkiksi e-sarjakuviiin voi tulla mukaan ääntä ja animaatiota. E-Ink laitteisiin saadaan väritkin mukaan. Miksei myös tuntoaistiin vaikuttavia ominaisuuksia lukukokemusta miellyttämässä kuten värinäominaisuus tai muu tuntoaistiin viittaava toiminto. Mahdoton ajatus ei myöskään ole se, että lukulaitteisiin tulee reaaliaikaista mahdollisuutta keskustella enemmän (sosiaalinen media). Interaktiivisuutta on käytetty nyt jo paljon lasten e-kirjoissa, mutta tulevaisuudessa interaktiivisuus tulee olemaan isossa osassa myös aikuisille tarkoitetuissa sähköisissä kirjoissa.

Kirjastot saattavat myös olla syy e-kirjojen alhaisiin myyntilukuihin. Kirjastoistahan saa painettuja ja e-kirjoja ilmaiseksi lainaamalla (Luukka, 2014). Kirjastoja ei kuitenkaan voi syyttää liikaa e-kirjojen alhaisista myyntiluvuista. Kirjastoitan saattavat tuoda ihmisille ensikosketuksen e-kirjoihin ja niiden lukulaitteisiin. E-kirjoihin ja lukulaitteisiin tutustuminen saattaa rohkaista henkilöä ostamaan e-kirjoja jatkossa verkkokaupoista ja hankkimaan itselleen lukulaitteen.

E-kirja on helppo ja nopea ostaa, eikä se paina mitään muuten kuin lukulaitteeseen kannettuna. Epäfyysisyys e-kirjan ostossa saattaa häiritä kuluttajaa. Ehkä painettu kirja antaa ostajalle enemmän tuntua ostetusta konkreettisesta tuotteesta. Kirjahan voi olla eräänlainen sisustusesine. Tulevaisuudessa kuitenkin arvostetaan enemmän sitä, että tuhansia kirjoja mahtuu samaan pakettiin ja e-kirjojen ostaminen on ekologista.

Lukemisen epäterveellisyydestä kertova uutisartikkelit saattavat tulevaisuudessa vähentää entisestään e-kirjojen suosiota. Useimmat ihmiset lukevat kirjaa ennen nukkumaanmenoa saadakseen unen päästä kiinni. Uusimmassa amerikkalaistutkimuksessa kuitenkin huomattiin, että sähköisen kirjan lukeminen ennen nukkumaanmenoa sekoittaa unirytmää (Salonen, 2015). Tutkimus linkittyy erityisesti lukulaitteisiin, joissa on taustavalo, kuten tabletteihin, puhelimiin ja tietokoneisiin. Toisaalta tämä saattaa aiheuttaa juuri sen, että e-kirjojen lukemiseen tarkoitettujen lukulaitteiden näytöistä tehdään entistä mukavampia silmälltäväksi. E-kirjat muuttuvat ja kehittyvät enemmän painetun kirjan laisiksi.

Kuvio 22. E-kirjan suosiota vähentäviä tekijöitä.

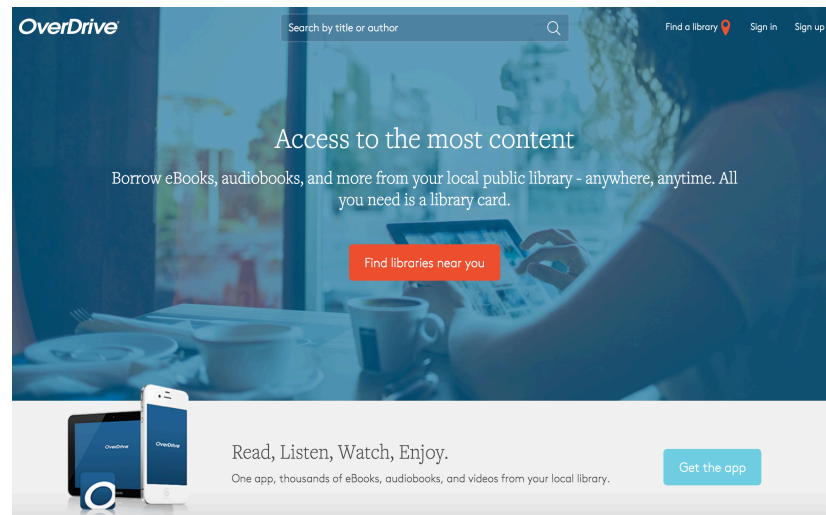
Kuvio 23. E-kirjan suosiota lisääviä tekijöitä.

Tulevaisuudessa käytettyjen e-kirjojen nettisivustot saattavat yleistyä, kunhan tekijänoikeuskysymyksistä päästään yksimielisyyteen. Kysymys digitaalisen kirjan jälleenyymisestä on mielenkiintoinen. Kirja-ala ei luonnollisestikaan ole innoissaan ideasta. Hollannissa perustettiin käytettyjen e-kirjojen myyntipaikka nettiin, minkä jälkeen sivuston perustaja Tom Kabinet haastettiin oikeuteen tekijänoikeuksien rikkomisesta (Ernesto, 2014). Tom Kabinet liikkui harmaalla vyöhykkeellä perustaessaan yrityksen, mutta häntä ei tuomittu, vaikka vaadittiinkin jatkotutkimuksia. Euroopassa tällainen toiminta ei ole laitonta.

Tarjonta on vieläkin suhteellisen suppea jopa englanninkielisissä teoksissa. Kaikkia painettuja kirjoja ei saa sähköisinä. Esimerkiksi Amazonissa vuoden 2013 suosituimmat top-20 -listalla olevista kirjoista yksi oli paperinen kirja (Dbw, 2013). Tämä kertoo siitä, ettei e-kirja ole syrjäyttämässä painettua kirjaa.

Tulevaisuudessa on puhuttu paljon isoista digitaalisista kirjastoista, joista e-kirjoja on mahdollista lainata. Kirjastotkin kehittelevät jatkuvasti e-kirjapalveluitaan. Kuviossa 24 on esitetty OverDrive niminen yhdysvaltalainen palvelu, josta voi lainata e-kirjoja ja äänikirjoja asiakkaan omalla kirjastokortillaan.

Kuvio 24. OverDrive on digitaalinen kirjasto e-kirjojen lainaamiseen Yhdysvalloissa. Kirjasto-kortilla on mahdollista ladata kirjoja.

7 Yhteenveto

Lukulaitteita on saatavilla monenlaisia. E-kirjoja voidaan lukea tietokoneelta, puhelimesta, tabletilta, hybridilaitteelta tai E-ink teknologiaa hyödyntävällä e-kirjoihin erikoistuneella laitteella. E-ink teknologiaa hyödyntävissä laitteissa taustavaloa ei ole ja e-kirjoja voi lukea kirrkaassa päivänvalossa. Suomessa harvemmin törmää tällaisiin laitteisiin, vaan yleisin päätelaite e-kirjojen lukemiseen on mitä luultavimmin tabletti. Myös kännyköillä ja tietokoneilla luetaan paljon e-julkaisuja. Erityisesti sarjakuvien lukemiseen koin parhaimmaksi tabletin ja tietokoneen.

E-sarjakuvamarkkinat ovat vielä pienet Suomessa – vain noin 1 prosentin luokkaa. E-kirjojen arvonlisäveron suuruus yllätti. 24 prosentin arvonlisävero verrattuna painetun kirjan 10 prosentin arvonlisäveroon on merkittävä. Painettu kirja saattaakin olla melkein saman hintainen kuin e-kirja. Myynti- ja lainausluvut ovat kuitenkin kaksinkertaistuneet vuonna 2014, joten kasvua e-kirjojen kulutuksen suhteen voidaan odottaa.

Tehtäväni oli selvittää, miten tuoda e-kirja sekä suomalaisille että kansainvälisille markkinoille. Suomalaisiin nettikauppoihin oli suhteellisen helppo tuoda oma kirja myyntiin, vaikka en sitä suoranaisesti päässyt kokeilemaan. Esimerkiksi Elisa Kirjaan kehoitettiin olemaan ensin yhteydessä sähköpostitse. Omakustanne-e-kirjan tuominen

etenkin kansainvälisille markkinoille ei ollutkaan yhtä helppo tehtävä. Oli luotava yhdysvaltalainen ITIN-verotustunnus, Apostille-todistus eli virallinen passikuva ja todistus, josta näkee, missä maassa asut. Applen iBook Store osoittautui näistä haastavammiksi ja vastaavasti Google Play -kauppa helpoimmaksi tavaksi julkaista e-kirja.

Halusin selvittää mitä uhkakuvia ja mahdollisuuksia e-kirjat tulevaisuudessa tuovat. Tuli ilmi, että e-kirjat eivät olleet lyöneet itseään ainakaan Suomen markkinoilla. Huomasin uusimpia uutisartikkeleita ja blogikirjoituksia lukemalla, että ei pelätty e-kirjojen syrjäyttävän painettuja kirjoja. Painettua ja sähköistä kirjaa ei vertailla enää samaan tapaan kuin ennen. E-kirjasta on tullut toinen vaihtoehto painetun kirjan lisäksi, eikä sitä usein pidetä perinteistä painettua kirjaa syrjäyttävänä asiana. Pohdin myös, millainen on tulevaisuuden e-kirjojen lukulaite. Uskon, että tulevaisuuden lukulaite muistuttaa enemmän painettua kirjaa. Laite saattaa olla entistä ohuempi, kenties taipuisa ja omaa teknologiaa, joka mahdollistaa erittäin miellyttävän lukukokemuksen. Interaktiiviset ominaisuudet tulevat mahdollisesti lisääntymään myös aikuisten e-kirjoissa.

Selvitin e-sarjakuvamarkkinoiden tilanteen eri verkkokaupoissa ja sen perusteella valitsin kanavat suunnitellulle e-sarjakuvalle. Kansainvälisillä markkinoilla Marvelin kaltaiset supersuosittu sarjakuvat ovat eniten ostettuja. Ongelma on vieläkin, että painetut ja digitaaliset sarjakuvat painivat samassa hintahaarukassa. Ehdottaisin, että Humpppaa tai Kuole! -sarjakuvasta tehtäisiin myös englanninkielinen versio. Näin ollen se menisi paremmin kaupaksi kansainvälisissä verkkokaupoissa kuten Amazonissa, Applen iBook Storessa ja Google Play -kaupassa. Suomalaisissa verkkokaupoissa on kuitenkin myös myynnissä omakustanteisia e-sarjakuvia. Näin ollen suunniteltu e-sarjakuva sopisi suomalaisiin verkkokauppoihin myyntiin, kuten Elisa Kirjaan, joka on suosituin e-kirjoja myyvä suomalainen verkkokauppa.

Selvitin, kumpi formaatti sopii paremmin väritykselle Humpppaa tai Kuole! -e-sarjakuvakirjalle. Kiinteä EPUB ja PDF olivat kummatkin varteenotettavia vaihtoehtoja. Kiinteä EPUB muistuttaa hyvin paljon PDF-formaatin ominaisuuksiltaan, sillä kummassakin julkaisumuodossa taitto on kiinteä ja elementit pysyvät paikoillaan sivulta sivulle. E-sarjakuvakirja ei kuitenkaan ole mikään romaani, mihin taas olisi sopinut EPUB (uudelleenjuoksetettava) julkaisumuoto paremmin.

Suunnitteluprosessi jäi vielä hieman kesken e-sarjakuvan osalta. Nimen keksiminen, kannen suunnittelu, viimeistely ja oikoluku jäivät tekemättä. Näiden toimenpiteiden jälkeen e-sarjakuvakirja on tarkoitus viedä Suomen markkinoista ainakin Elisa Kirjaan ja Jokisen Valinta -nettikauppaan. Kansainvälisille markkinoille e-kirjan voisi laittaa Applen iBooks Storeen, Google Play -kauppaan ja Amazoniin. Ongelma kansainvälisissä e-kirjoja myyvissä nettikaupoissa on se, että julkaisijan osuus tuotosta vaihtelee paljon. Esimerkiksi Amazonissa e-kirjan hinta kannattaa hinnoitella 2,99–9,99 dollarin kieppeille, jotta saa 70 prosenttia e-kirjan myynnistä itselleen. Hinnan on kuitenkin hyvä pysyä samana ja alhaisempana kuin painetun kirjan. Saksankielinen käännös Humppaa tai Kuole! -sarjakuvasta on tulossa seuraavaksi taitettavaksi ja tuotavaksi e-kirjamarkkinoille.

8 Lähteet

Bershidsky, Leonid (2014). Amazon Book battle is Yesterday's war.

<<http://www.bloombergsview.com/articles/2014-08-11/amazon-book-battle-is-yesterday-s-war>>
(luettu 22.10.2015)

Burke, Pariah (2013). EPublishing with InDesign CS6. John Wiley & Sons, Inc.

Bricken, Rob (2015). Finally a Real Netflix for Comic Books is Here.

<<http://io9.com/finally-a-real-netflix-for-comic-books-is-here-1684916526>> (luettu 22.10.2015)

Bod (2015). Julkaise e-kirjasi Bod e-kirjana.

<<http://www.bod.fi/kirjailijat/kirjan-julkaisu/tuotteet-ja-hinnat/bod-ekirja.html>> (luettu 10.10.2015)

Campwire (2015). Campwire E-kirja -palvelu.

<<https://www.campwire.com/services/ebook>> (luettu 15.11.2015)

Dbw (2015). Kindle Sales Drives Dan Brown's Inferno to Top of Amazon's Best-Seller in 2013.

<<http://www.digitalbookworld.com/2013/kindle-sales-drives-dan-browns-inferno-to-top-of-amazons-best-sellers-in-2013/>> (luettu 22.10.2015)

Ernesto (2014). Online Store can sell 'used' e-books.

<<https://torrentfreak.com/online-store-can-sell-used-ebooks-court-rules-140723/>>
(luettu 16.11.2015)

Egmont Kustannus (2015). Korkeajännitys.

<<http://www.egmontkustannus.fi/tuotteet-ja-julkaisukalenteri/sarjakuvalehdet/korkeajannitys-lehti-tilaus/>> (luettu 16.11.2015)

Ekholm, Kai & Repo, Yrjö (2010). Kirja tienhaarassa vuonna 2020. Gaudeamus Helsinki University Press.

E-kirjapaino (2014). Amazonin suomenkieliset Kindle-kirjat.

<http://aavetaajuus.fi/ekirjapaino/> (luettu 29.11.2015)

Elisa Kirja (2015a). Tietoa Palvelusta.

<<https://kirja.elisa.fi/tietoa-palvelusta>> (luettu 10.10.2015)

Elisa Kirja (2015b). Kirjojen saaminen myyntiin Elisa Kirja -palveluun.

<<https://kirja.elisa.fi/kustantajille>> (luettu 9.8.2015)

Frilander, Aino (2015). Sähkökirjojen myynti tuplaantui – läpimurtoa saa vielä odotella.

<<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1420086086408>> (luettu 8.11.2015)

Horowitz, Paul (2014). Make Reading iBooks in the Dark Easier for the Eyes with Auto-Night Mode on iPhone & iPad.

<<http://osxdaily.com/2014/10/10/ibooks-auto-night-theme-ios/>> (luettu 15.11.2015)

Idpf (2015). EPUB 3.0.1.

<<http://idpf.org/epub/301>> (luettu 8.11.2015)

Lukulamppu. E-kirjat, osa 2: E-kirjojen lukulaitteet

<<http://www.lukulamppu.fi/e-kirjat-osa-2-e-kirjojen-lukulaitteet/>> (luettu 13.8.2015)

Kansalliskirjasto (2015). ISBN-tunnus.

<<http://www.kansalliskirjasto.fi/fi/julkaisuala/isbn/kustantaja.html>> (luettu 29.11.2015)

Kindle (2015). Publish comics and graphic novels for free using Kindle Direct Publishing.

<<https://kdp.amazon.com/publish-comics-graphic-novels>> (luettu 3.12.2015)

Kärkkäinen, Henrik (2013). E-kirja tulee – kuoleeko suomalainen kirjankustantaminen?

<http://www.itviikko.fi/teknologia/2013/03/22/e-kirja-tulee--kuoleeko-suomalainen-kirjankustantaminen/20134290/7> (luettu 30.11.2015)

Luukka, Teemu (2014). Sähkökirjan läpimurto siirtyi taas.

<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1397481498920?jako=565a938d95ed1f803933c17feebf066> (luettu 22.10.2015)

Lincoln, Michel (2014). The Future Of the Future of Books.

<<http://www.buzzfeed.com/lincolnmichel/the-future-is-never#.qg86p5q9NP>> (luettu 1.12.2015)

Niskanen, Matti (2015a). E-kirjan myynti Google Play –kaupassa.

<<http://www.paperitehdas.fi/e-kirjan-myynti-google-play-kaupassa/>> (luettu 1.11.2015)

Niskanen, Matti (2015b). Näin myyt kirjasi Applen iBooks kaupassa

<<http://www.paperitehdas.fi/nain-myyt-kirjaasi-applen-ibooks-kaupassa/#more-474>> (luettu 1.11.2015)

Niskanen, Matti (2015c). EPUB tiedoston avaaminen ja tarkistus.

<<http://www.paperitehdas.fi/epub-tiedoston-avaaminen-ja-tarkistus/>> (luettu 1.11.2015)

Matti Niskanen (2015d). Miten hinnoittelen e-kirjan?

<<http://www.paperitehdas.fi/miten-hinnoittelen-e-kirjan/>> (luettu 1.11.2015)

PostNord (2015). Verkkokauppa pohjoismaissa.

<[file:///Users/Noora/Downloads/verkkokauppa-pohjoismaissa-2015%20\(1\).pdf](file:///Users/Noora/Downloads/verkkokauppa-pohjoismaissa-2015%20(1).pdf)>

(luettu 15.11.2015)

Rainie, Leeja Duggan, Maeve (2012). Ebook reading jumps print books reading declines.

<<http://libraries.pewinternet.org/2012/12/27/e-book-reading-jumps-print-book>

-reading-declines/> (luettu 8.11.2015)

Sähköinen Kirja (2015). Mikä on E-kirja?

<<http://www.sahkoinenkirja.fi/>> (luettu 1.11.2015)

Salonen, Heljä (2015). Miksi paperikirja on terveellisempi kuin e-kirja?

<http://www.iltalehti.fi/terveys/2015011519025808_tr.shtml> (luettu 16.11.2015)

Väisänen, Virpi (2010). Vertailussa e-kirjojen lukulaitteet.

<http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/vertailussa_e-kirjojen_lukulaitteet_51053.html#media=51056>

(luettu 13.8.2015)

Välimäki, Kari (2014). Opi tekemään e-kirja.

Sähköinen omajulkaisu. Kangasala 2014.

Wallenius, Miki (2013). E-kirjojen helppous yllättää yhä, mutta suosio kasvaa hitaasti.

<<http://yle.fi/uutiset/e->

kirjan_helppous_yllattaa_yha_mutta_suosio_kasvaa_hitaasti/8290360?ref=leiki-uu>

(luettu 8.11.2015)

Hyödyllisiä linkkejä

Apple (2015). iPad Pro.

<<http://www.apple.com/fi/ipad/>>

Elisa Kirja (2015c). Sarjakuvat.

<<https://kirja.elisa.fi/ekirja/kategoria/sarjakuvat>>

E-painos (2012a). E-kirjan lukulaitteet: vertailu ja valinta.

<<http://www.e-painos.fi/e-kirjan-lukulaitteet/>>

E-painos (2015b). E-kirjan myynti ja jakelu.

<<http://www.e-painos.fi/palvelumme/e-kirjan-myynti-ja-jakelu/>>

Chiu, Eric (2015). eBook Reader Reviews.

<<http://ebook-reader-review.toptenreviews.com/>>

Herttua, Ilkka (2009). Tekniikan maailma.

<<http://tekniikanmaailma.fi/kuva-ja-aani/testit-ja-pikakokeet/tm-pikakoe-amazon-kindle-2-sahkoinenkirja>>

Hoffelder, Nate (2015). Ebook sales grew by 35 in japan in 2014.

<<http://the-digital-reader.com/2015/06/30/ebook-sales-grew-by-35-in-japan-in-2014-tops-1-billion-for-the-first-time/>>

Jari Paavonheimo (2005). Digitaalisen ja painetun rajalla – kirjan olomuotojen tarkastelua. Pro Gradu –tutkielma. Valtiotiede. Helsingin yliopisto.

Korkeila, Sampo (2012). InDesignista sähköinen julkaisu. Seminaari. Verkkodokumentti.

<<http://www.youtube.com/watch?v=nq1CVKtnrzs>>

Kiviniemi, Teemu (2014). Tiukka verotus korottaa e-kirjan hintaa

<http://yle.fi/uutiset/tiukka_verotus_korottaa_e-kirjan_hintaa/7419373>

Kozlowski, Michael (2015a). Here are the top 10 eBooks of the year from Amazon.

<<http://goodereader.com/blog/electronic-readers/here-are-the-top-10-ebooks-of-the-year-from-amazon>>

Kozlowski, Michael (2015b). How to download Google eBooks and transfer them to your e-reader.

<<http://goodereader.com/blog/e-book-news/how-to-download-google-play-ebooks-and-transfer-them-to-your-e-reader>>

Kozlowski, Michael (2015c). What market share do Amazon, Apple, B&N, Kobo and Google have selling eBooks.

<<http://goodereader.com/blog/e-book-news/what-market-share-do-amazon-apple-bn-kobo-and-google-have-selling-ebooks>>

Kozlowski, Michael (2015d). Top 5 best android manga readers.

<<http://goodereader.com/blog/electronic-readers/top-5-best-android-manga-readers>>

Konrath, Joe (2013). How to sell Ebooks.

<<http://jakonrath.blogspot.fi/2013/02/how-to-sell-ebooks.html>>

Mäkinen, Esa (2014). Sata sähköistä kirjaa luettavissa nyt HS:n sovelluksissa.

<<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1413865108046>>

Salminen, Juho (2009). Kirja-alan ammattilaiset: Sähköinen kirja ei tapa painettua.

<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kulttuuri/kirja-alan-ammattilaiset-sahkoinen-kirja-ei-tapa-painettua/>

Wuorisalo, Jarno (2015). Kirjan tulevaisuus on sähköinen, mutta kuka vie markkinat?

<<http://www.cuutio.fi/2015/01/02/kirjan-tulevaisuus-sahkoinen-mutta-kuka-vie-markkinat/>>

Kuvalähteet

Kuvio 2 a <<http://img6a.flixcart.com/image/tablet/f/z/h/apple-ipad-2-wifi-16gb-400x400-imadf4mver2gg9nh.jpeg>>

Kuvio 2 b <http://images.amazon.com/images/G/01/wireless/detail-page/samsung-galaxy_tab-tmob-hero-sm.jpg>

Kuvio 2 c <<http://www.tabletgeeks.de/wp-content/uploads/2012/09/Acer-Iconia-Tab-A210.jpg>>

Kuvio 3 a <http://www.eink.com/images/showcase_slide_kindle_keyboard_image001.jpg>

Kuvio 3 b
<<http://dynamic.images.indigo.ca/gifts/817866000668.jpg?lang=en&width=340&quality=85&altimages=true&csvids=>>>

Kuvio 3 c <<http://the-digital-reader.com/wp-content/uploads/2012/08/SONPRST2HBC.jpg>>

Kuvio 3 d <<http://ic.tweaking.net/ext/i/1315831871.jpeg>>

Kuvio 3 e <http://static.bootic.com/_pictures/1620124/iriver-story-hd.jpg>

Kuvio 3 f <http://freemarket.kiev.ua/images_goods/Pocketbook/Pocketbook-Pro-602-3.jpg>

Kuvio 5 (kuvakaappaus) <<https://kirja.elisa.fi/ekirja/kategoria/kirjoita-itse-kirjat>>

Kuvio 6 (kuvakaappaus) <<https://kirja.elisa.fi/ekirja/kategoria/sarjakuvat>>

Kuvio 7 (kuvakaappaus) <<https://play.google.com/store?hl=fi>>

Kuvio 9 (kuvakaappaus) <http://www.adlibris.com/fi/aihealue/sarjakuvat-103189>>

Kuvio 10 (kuvakaappaus) <<https://www.scribd.com/>>

Kuvio 11 (kuvakaappaus) <<https://comicstore.marvel.com/>>

Kuvio 13 <<http://www.stupido.fi/press/Elakelaiset-0035.jpg>>

Kuvio 17 a <https://fi.wikipedia.org/wiki/Tiedosto:Elakelaiset_logo.svg>

Kuvio 17 b <<http://www.humppa.com/jokisen-valinta/cat/f4/>>

Kuvio 17 c <http://www.humppa.com/jokisen-valinta/wp-content/uploads/Old_is_not_dead_white.jpg>

Kuvio 17 d <<http://www.tauberplanscher.de/docs/tbquiz11/bandlog/elakelaiset.gif>>

Kuvio 17 e <<http://www.humppa.com/jokisen-valinta/cat/f4/>>

Kuvio 17 f <<http://www.humppa.com/jokisen-valinta/cat/f7/>>

Kuvio 21 (kuvakaappaus) <<http://www.buzzfeed.com/lincolnmichel/the-future-is-never#.qg86p5q9NP>>

Kuvio 24 (kuvakaappaus) <<https://www.overdrive.com/>>

LIITTEET: Kuvia Humpkaa tai Kuole! -sarjakuvakirjasta.

